

TÜRKİYE SU VARLIKLARINA YÖNELİK TEHDİTLER HARİTASI

MART, 2016

TEMA VAKFI

TEMA Vakfı, erozyon ve çölleşme tehlikesine karşı toplumsal duyarlılığı ve farkındalığı artırmak üzere çalışan gönüllü bir sivil toplum kuruluşudur. Doğa koruma alanında Türkiye'nin en yaygın sivil toplum örgütü olan TEMA Vakfı, 81 il, 293 ilçe ve 125 üniversitede gönüllü temsilcileri ve 600 bine yakın gönüllüsü ile çalışmalarını sürdürmektedir. Vakıf, ağaçlandırma, kırsal kalkınma, eğitim, çevre politikaları, uluslararası ilişkiler alanlarında çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Daha fazla bilgi için: www.tema.org.tr | [f temavakfi](https://www.facebook.com/temavakfi) | [t temavakfi](https://www.twitter.com/temavakfi)

YAYINA HAZIRLAYANLAR

TEMA Vakfı Çevre Politikaları Bölümü

KATKIDA BULUNANLAR

Alfabetik sıra ile: *Abdulkerim Akbolat, Ali Kılıç, Arzu Bozgöl, Başar Uymaz Tezel, Buket Akyol, Cuma Karaarslan, Faruk Tezcan, Ferhat Taze, Ferruh Erdovan, Filiz Karaca, Gülser Bülbül, Haydar Ali Ulu, Hülya Durmaz Bekmezci, Hülya Coşkuntuna, İlhami Arslan, Kenan Deniz, Mahnaz Gümrükçüoğlu, Mehmet Özdemir, Muharrem Katioğlu, Mukadder Ekremoğlu, Mustafa Satılmış, Necmettin Pirinççioğlu, Nevzat Özer, Osman Ermişler, Perihan Saydan Pazarbaşı, Rita İnci Güler, Ramazan Sinekoğlu, Seher Dertop, Şaban Uyar, Şirin Çoğal, Yusuf Oral*

ISBN978-975-7169-82-6

Bu yayının tamamı ya da herhangi bir bölümü, TEMA Vakfı'nın izni olmadan yeniden çoğaltılamaz ve basılamaz.

© Metin ve Grafikler: TEMA Vakfı, Mart 2016

Tüm hakları saklıdır

Bu rapor, "Batı Balkanlar ve Türkiye'de ENV.net: AB Entegrasyonu için Çevre Reformlarına Vatandaş Katılımı (EuropeAid/132438/C/ACT/Multi 2014/351-610)" projesi kapsamında Avrupa Birliği'nin mali katkısı ile TEMA Vakfı tarafından hazırlanmıştır.

Bu haritanın içeriği herhangi bir şekilde Avrupa Birliği'nin görüş veya tutumunu yansıtmaz.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	3
GİRİŞ	4
TÜRKİYE'DE SU VARLIKLARINA YÖNELİK TEHDİTLER: BİR HARİTALAMA ÇALIŞMASI	7
NEHİR HAVZA YÖNETİM PLANLARININ HAZIRLANMASI VE PLAN SÜREÇLERİNDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ.....	14
SONUÇ	18
EK 1: TÜRKİYE'DE SU VARLIKLARINA YÖNELİK TEHDİTLER HARİTASI.....	19
EK 2: TÜRKİYE'DE SU VARLIKLARINA YÖNELİK TEHDİTLER; <i>BELGELEME FORMLARI</i>	21

GİRİŞ

Dünya'daki hali hazırdaki ekonomik büyüme odaklı kalkınma anlayışı doğayı geri plana koymakta ve hem toplam nüfusun ve hem de ortalama kişi başına tüketimin hızla artması sonucu doğa üzerindeki baskı katlanarak artmakta, bu da günümüzde sıkça rastladığımız çevre problemlerine ve ihtilaflara neden olmaktadır. Dünya üzerindeki su varlıkları ise, bu baskının en yoğun gözlendiği doğal varlıklar arasındadır. Dünyadaki su varlığına bakıldığında, erişebileceğimiz tatlı suyun son derece kısıtlı, dolayısıyla çok değerli olduğu görülmektedir:

- Yeryüzündeki suyun %97,5'i tuzlu su, %2,5'i ise tatlı sudan oluşur.
- Tatlı su varlıklarının %68,7'si kutuplar ve buzullarda, %30,1'i yer altı su rezervlerinde, %0,8'i donmuş halde ve %0,4'ü ise yüzey suları ile atmosferdeki su buharından oluşur.
- Tüm canlılar için erişilebilir su olarak tanımlanan miktar toplam tatlı suyun sadece %0,4'üdür¹. Yani yeryüzündeki suyun sadece 1/10.000'i kadardır.

Türkiye yılda ortalama 643 mm yağış almaktadır.²Bu, dünya ortalamasının (800 mm) altındadır.³Bu toplam yağışın, günümüz teknik ve ekonomik şartları çerçevesinde, meydana getirdiği yerüstü ve yeraltı su potansiyeli yılda ortalama toplam 112 milyar m³ olup, 44 milyar m³'ü kullanılmaktadır.⁴

Türkiye'nin su varlığı zamansal değişim de göstermektedir.Coğrafi konumu nedeniyle Türkiye dönemsel olarak şiddetli kuraklıkların yaşandığı ve su talebinin en yüksek olduğu aylarda su potansiyeli önemli miktarda azalabilen bir ülkedir⁵. Türkiye'de kişi başına düşen su miktarına bakıldığında; DSİ verilerine göre 112 milyar m³ olan toplam kullanılabilir su miktarı, 2010 nüfus sayımı esas alındığında, kişi başına yılda 1.519 m³'e düşmektedir.⁶ Bu miktar,genel uluslararası kriterlere göre **Türkiye'yi "su azlığı"** ya da **"su sıkıntısı"** içinde olan bir ülke yapmaktadır.

¹Mnatsakanian, R. A., E. G. Bellinger, and D. Ürge-Vorsatz, eds. *Global environment outlook 4: environment for development*. United Nations Environment Programme; Stationery Office distributor, 2007. p.118, Fig. 4.1

²Devlet Su İşleri (DSİ), son erişim: 22-04-2014. Toprak ve Su Kaynakları, url: <http://www.dsi.gov.tr/toprak-ve-su-kaynaklari>

³Muluk, Ç.B., Kurt, B., Turak, A., Türker, A., Çalışkan M.A., Balkız, Ö., Gümrükçü, S., Sarigül, G., Zeydanlı, U. 2013. Türkiye'de Suyun Durumu ve Su Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar: Çevresel Perspektif. İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği - Doğa Koruma Merkezi. url: http://www.dkm.org.tr/Dosyalar/YayinDosya_RnF27Jlq.pdf

⁴DSİ, a.g.y.

⁵Kurnaz, L., 2014. Droughts in Turkey, IPC-Mercator Policy Brief, Sabancı University, Türkiye, İstanbul. url: <http://ipc.sabanciuniv.edu/en/wp-content/uploads/2014/03/DROUGHT-IN-TURKEY-Levent-Kurnaz.pdf>

⁶DSİ a.g.y.

Son 30 yılda Türkiye'nin önemli su ve tarım rezervleri olan su havzalarına düşen yağış miktarı yaklaşık %25 oranında azalmıştır. Yağışların Doğu Akdeniz ve Doğu Karadeniz Havzalarında %30-55 arasında, Marmara, Susurluk, Sakarya, Kuzey Ege Havzaları gibi Türkiye nüfusunun yoğunlukla yaşadığı havzalarda ise %20-30 arasında düştüğü gözlemlenmektedir.⁷

Dünya su kaynaklarının yaklaşık %70'i tarımda, %20'si sanayide ve %10'u evlerde kullanılmaktadır.⁸ Türkiye'de bu oranlar, sırasıyla, %74, %11 ve %15'tir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı verileri, 1990-2008 yılları arasında, toplam su tüketiminin %41 oranında arttığını göstermektedir.⁹ "Bununla birlikte Türkiye'nin 2023 hedefleri arasında mevcut kullanılabilir potansiyeli olan 112 km³ su ve potansiyel sulu tarım alanlarının geliştirilerek kullanılması vardır. Bununla beraber sektörel su kullanımı hedefleri tarımda %64, sanayide %20 ve evsel kullanımda %16 olarak belirlenmiştir."¹⁰

Türkiye nüfusunun 2050 yılında, farklı senaryolara göre 93-111 milyonbulacağı tahmin edilmektedir.¹¹ Bu tahminler ışığında, Türkiye'nin 2050'ye doğru "su fakirliği" durumuna gerilemesi beklenmektedir. Türkiye'nin 2025 yılı itibarıyla, toplam kullanılabilir su potansiyelini %100 oranında kullanması durumunda, su kaynakları üstündeki baskı çok daha fazla artacaktır. Üstelik havzalardaki su dağılımı ve kullanım oranları arasındaki fark göz önünde bulundurulduğunda, su potansiyelinin tümünün kullanılması, havzalar arası su transferini gündeme getirmektedir.¹² Açık kanal/kanalet sistemlerinde su kaçakları ve buharlaşma nedeni ile ciddi seviyede kayıplar yaşanmaktadır.¹³

Günümüzde Konya Kapalı Havzası, Gediz, Büyük Menderes ve Çukurova gibi su sıkıntısı yaşanan birçok havza ve alanda, bol su tüketen tarımsal ürünler yoğun olarak yetiştirilmektedir. Yörelere iklimsel koşullarına uygun olmayan bu tarımsal üretim biçimi kısıtlı su varlıklarının, suya bağlı yaşam alanlarının yok olmasına neden olurken, orta ve uzun vadede üretime de büyük zarar vermektedir. Su kıtlığı ürün verimini düşürürken, ürün verimliliği düşen birçok havzada kırsal göç artmaktadır.

Sanayinin su kullanımındaki oranı her ne kadar düşük olsa da sürdürülebilir olmayan, su arıtmasız su kullanımı Türkiye'nin birçok su havzasında su kirliliğine neden olmaktadır. Günümüzde Ergene, Büyük Menderes, Gediz, Sakarya gibi Türkiye'nin nüfus, tarım ve sanayi havzaları, sanayi kaynaklı kirlilik nedeniyle henüz kaynağında suyunu kaybetmektedir. Bu havzalarda su, 4. derecede en düşük su kalitesi seviyesindedir. Bu durum insan ve ekosistem sağlığının yanında, tarımsal ve sanayi üretimini de tehdit etmektedir.

%15'lik oranla, kentler ve diğer yerleşim yerleri su tüketiminin diğer sektörlere göre daha düşük olduğu yerlerdir. Bununla birlikte özellikle göçlerle artan kentli nüfusun ve kentli yaşam standartlarının kent yakınlarındaki su varlıkları üzerinde baskısı giderek artmaktadır. Bu durum da özellikle kurak dönemlerde kentlerin sağlıklı suya erişim imkanını tehlikeye atmakta, çok daha maliyetli, ekosistemlere zarar veren ve havzaların sürdürülebilirliğini tehdit eden havzalar arası su transferini gündeme getirmektedir. Türkiye'nin yıllık su akış miktarının yaklaşık yarısı, 25 su havzasından dördünde

⁷ Türkes, M., Acar, Z., 2010. Güney Marmara Bölümü'nün (Kuzey Batı Anadolu) klimatolojisi ile yağış ve akım değerlerinde gözlenen değişimler ve eğilimler. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. V. 8(1).

⁸ Cosgrove, W. J., and F. R. Rijsberman. *World WaterVision: Making Water Everybody's Business*. Earthscan Publications Ltd, 2000. p. 7. url: <http://www.worldwatercouncil.org/fileadmin/www/Library/WWVision/Chapter2.pdf>

⁹ Muluk vd., 2013., p 25.

¹⁰ A.g.y.

¹¹ Türkiye İstatistik Kurumu, 2013. Nüfus Projeksiyonları, 2013 – 2075. url: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15844>, son erişim tarihi: 22-04-2015; DSİ, a.g.y.

¹² Muluk vd., 2013. p. 25

¹³ A.g.y.

bulunmaktadır (Fırat-Dicle, Doğu Karadeniz, Doğu Akdeniz ve Antalya).¹⁴ Bu dört havzanın dışındaki 21 havza, toplam su akışının geri kalan yarısını paylaşmaktadır. Suyun dağılımındaki bu dengesizlik, havzaların hizmet ettiği nüfus miktarlarının değişkenliği ile daha da artmaktadır. Örneğin Türkiye nüfusunun %28'inin yaşadığı Marmara Havzası, toplam akışın sadece %4'üne sahiptir. Benzer şekilde Sakarya, Büyük Menderes, Ergene gibi havzalarda da akış miktarı ve hizmet edilen nüfus arasında belirgin farklılıklar görülmektedir.

Bu rapor, Türkiye'deki su varlıklarına yönelik tehditleri belgelemeye yönelik bir çalışmadır. TEMA Vakfı'nın gönüllü temsilcileri tarafından, Türkiye'nin dört bir yanından tehdit altındaki su varlıkları sistematik bir bilgi toplama formu kullanılarak toplanmış ve kayıt altına alınmıştır. Bu rapor kapsamında belgelenmekte olan vakalar ne yazık ki Türkiye'deki kirlenme ve tükenme tehdidi altında bulunan çok sayıda su varlığının sadece bir kısmını oluşturmaktadır. Bu nedenle bu çalışmayı bir başlangıç olarak görmekte ve çalışmanın kapsamını önümüzdeki dönemlerde temsilcilerimiz ve gönüllülerimizin katkıları ile genişletmeyi düşünmekteyiz.

*

* *

¹⁴TÜSİAD. 2008. "Türkiye'de Su Yönetimi: Sorunlar ve Öneriler". İstanbul
http://www.tusiad.org:7979/FileArchive/su_yonetimi.pdf

TÜRKİYE’DE SU VARLIKLARINA YÖNELİK TEHDİTLER: BİR HARİTALAMA ÇALIŞMASI

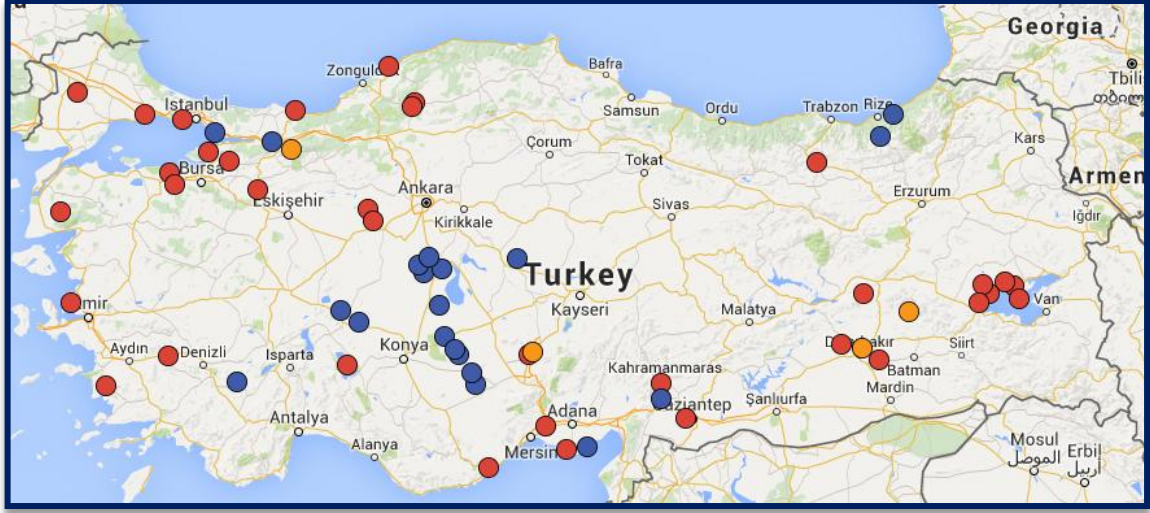
Tüm canlıların yaşamını devam ettirebilmeleri için gerekli olan su varlıkları, Türkiye’de yanlış yönetim, aşırı kullanım, yasal ve kurumsal altyapı eksikliği, iklim değişikliği ve kirlilik gibi sebeplerle tehdit altında bulunmaktadır. Suyu bilinçsizce tüketilecek bir kaynak değil korunması gereken bir doğal varlık olarak kabul eden, suyun sadece insanların değil, tüm canlıların yaşamı için sahip olduğu hayati önemi tanıyan, öncelikle suyu korumayı ve su kaynaklarını havza bazında geliştirmeyi, katılımcı ve şeffaf bir anlayışla yönetmeyi hedefleyen TEMA Vakfı, bu doğrultuda 2015 yılının sonundan itibaren, daha iyi çözüm sunabilmek amacıyla öncelikle Türkiye’deki sorunları daha iyi tespit etmek gerektiğini düşündüğü için su varlıkları üzerindeki tehditleri belgelemeye yönelik bir haritalama çalışması gerçekleştirmiştir.

Bu çalışma sırasında tabandan yukarı doğru ve katılımcı bir araştırma yöntemi benimsenmiştir. Çalışma kapsamında hazırlanan çevrimiçi bilgi formu, TEMA Vakfı’nın 81 ildeki temsilcilerine iletilmiş ve her temsilciden kendi illerindeki/bölgelerindeki tehdit altında bulunan su varlıklarını bildirmeleri istenmiştir. Bu form kapsamında tehdidin kategorisi, ana ve yan nedenleri, başladığı yıl, mevcut durumu, tehdiye karşı başlamış bir toplumsal hareketin varlığı, harekete geçme şekilleri, tehdidi engellemek için harekete geçen gruplar, tehdidin yetki alanı bakımından ilişkili olduğu kamu kurum ve kuruluşları, ilgili mevzuat, ve referanslar sistematik bir biçimde toplanmıştır.

Sınırlı zaman dolayısıyla bir aylık çok kısa bir süre sunulmasına rağmen TEMA Vakfı temsilcilerinden hızlı bir geri dönüş gerçekleşmiş ve 59 adet tehdit altındaki su varlığı raporlanmıştır.

Rapor edilen tehditlerin illere göre dağılımı **Şekil 1’**deki haritada ve **Tablo 1’**de verilmiştir.

Şekil 1: Tehditlerin illere göre dağılımı

TABLO 1: Rapor edilen tehditlerin illere göre dağılımı

İL / İLLER	Rapor Edilen Tehdit Sayısı
Adana	2
Ankara	1
Aydın, Muğla*	1
Bartın	1
Bilecik	1
Bingöl	1
Bitlis	5
Bitlis, Van*	1
Burdur	1
Bursa	3
Çanakkale	1
Diyarbakır	4
Edirne	1
Gaziantep	1
Gümüşhane	1
İstanbul	3
İzmir	1
Kahramanmaraş	2
Karabük	1
Karabük, Kastamonu*	1
Kırşehir	1
Konya	12
Konya, Karaman*	1
Kütahya	1
Mersin	2
Niğde	2
Rize	2
Sakarya	3
Uşak, Afyon, Denizli, Aydın*	1
Yalova	1
TOPLAM	59

*Birden fazla il sınırı içinde bulunan su varlıkları

Haritada sunulan su varlıklarına yönelik tehditler üç ana kategori altında toplanmıştır. Bunlar, i) Su varlığının niteliğine yönelik tehditler (●), ii) Su varlığının miktarına yönelik tehditler (●), ve iii) Su varlığına erişime engel olacak tehditler (●) olarak belirlenmiştir. Şekil 1’de de görüldüğü üzere, özellikle sanayileşmiş batı illerindeki su tehditlerinin büyük kısmı su varlığının niteliğine yönelik tehditler olarak raporlanmışken, su varlığının miktarına yönelik tehditler ise daha çok kuraklık baskısı altında bulunan İç Anadolu Bölgesi’nde yoğunlaşmıştır. Raporlanan tehditlerin kategorilere ve alt kategorilere göre dağılımı **Tablo 2**’de verilmiştir.

Tablo 2: Raporlanan tehditlerin kategorilere göre dağılımı

Tehdit Kategorisi	
Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit	35
<i>Akarsu Kirlenmesi</i>	22
<i>Göl Kirlenmesi</i>	12
<i>Biyolojik Çeşitlilikte Azalma</i>	1
Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit	20
<i>Göl Kuruması</i>	16
<i>Akarsu Kuruması</i>	2
<i>Yer Altı Sularının Azalması / Tükenmesi</i>	2
Su Varlığına Erişime Engel Olacak Tehdit	4
<i>Barajlar/HES’ler</i>	2
<i>İçme Suyuna Yönelik Tehditler</i>	2
Genel Toplam	59

Tablo 2’de de görüldüğü üzere, Türkiye’de görülen en önemli tehdit akarsuların kirlenmesi olarak rapor edilmiştir. Bunun ardından en çok bildirilen tehdit kategorisi ise göl kuruması olarak görülmektedir.

Tehditlerin kaynaklarını incelediğimizde ise en çok bildirilen tehdit nedeninin endüstriyel faaliyetler olduğu görülmektedir. **Tablo 3**, tehditlerin ana nedenlerinin dağılımını göstermektedir.

Tablo 3: Raporlanan tehditlerin ana nedenlere göre dağılımı

ANA NEDEN	
Endüstriyel Faaliyetler	14
Havzalar Arası Su Transferi	10
Barajlar/HES’ler	9
Yanlış Tarım Uygulamaları	9
Çöp Doldurma Alanları/Tehlikeli Atık İşleme	5
Planlı/Plansız Yapılaşma	5
Maden İşleme ve Cevher Artığı	3
KontROLSÜZ Çöp Döküm Alanları	2
Kömür Çıkarma ve İşleme, Kömürlü Termik Santral	1
Ulaştırma Altyapı Şebekeleri	1
Genel Toplam	59

Tehditlere ait bildirilen yan nedenlere baktığımızda ise, yine benzer bir sonuçla karşılaşılmakta ve endüstriyel faaliyetlerin en fazla bildirilen neden olduğu görülmektedir. 12 tehdit için endüstriyel faaliyetler ana neden olarak değilse bile, yan nedenlerden biri olarak bildirilmiştir. Yan nedenlere ait dağılım ise Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Raporlanan tehditlerin yan nedenlere göre dağılımı

YAN NEDENLER	
Endüstriyel Faaliyetler	12
Kontrolsüz Çöp Döküm Alanları	8
Yanlış Tarım Uygulamaları	8
Havzalar Arası Su Transferi	4
Kentsel Dönüşüm Projeleri	4
Ormansızlaştırma (Orman Yönetimi)	4
Planlı/Plansız Yapılaşma	4
Yapı Malzemesi Çıkarımı (Taş, Kum, Çakıl, Mıcır)	4
Çöp Doldurma Alanları/Tehlikeli atık İşleme	3
Maden Arama ve Çıkarma	3
Ulaştırma Altyapı Şebekeleri	3
Barajlar/HES'ler	2
Maden İşleme ve Cevher Artığı	2
Jeotermal Enerji Tesisi	1
Kaya Gazı Çıkarımı	1
Metal İşleme Tesisleri	1
Tarımsal İşletmeler	1
Ulaşım Kaynaklı Kirlilik (sızıntı, toz ve salımlar)	1
Ulaştırma Altyapı Şebekeler	1

Tehdit nedenlerine ait bu kısa inceleme bile ekonomi öncelikli kalkınma planlarının doğal varlıklar üzerinde ne kadar büyük bir baskı oluşturduğunu görmek için yeterlidir. Raporlanan 59 tehdidin 26'sında endüstriyel faaliyetler ya ana neden, ya da yan neden olarak raporlanmış durumdadır. Bu durum, kalkınma politikalarımızı tekrar gözden geçirmemizin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Tehditlerin mevcut durumuna baktığımızda ise, 7 tehdidin artık geri dönüşü olmayan bir noktada olarak raporlandığı görülmektedir. 8 tehdidin planlanmakta olan bir proje nedeniyle olduğu, 8 tehdidin henüz başlangıç aşamasında olduğu ve doğru politikalar ile geri döndürülmesinin kolay olduğu ve 36 tehdidin ise ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte olduğu, ama geri dönüş için henüz çok geç olmadığı raporlanmıştır. Tehditlerin mevcut durumlarına göre dağılımı ise **Tablo 5**'te görülmektedir.

Tablo 5: Tehditlerin mevcut durumlarına göre dağılımı

TEHDİDİN MEVCUT DURUMU	
DÜŞÜK – Hali hazırdaki tehdit başlangıç aşamasında, geri döndürülmesi kolay	8
ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün	36
POTANSİYEL – Planlanmakta olan bir proje ya da yanlış su yönetim politikası var	8
YÜKSEK – Artık geri dönüşü olmayan ya da çok zor olan bir noktada	7
Genel Toplam	59

Tablo 6'da dağılımı verilen tehdede karşı harekete geçme aşamasına bakıldığında ise durumun hiç iç açıcı olmadığı görülmektedir. 26 tehdit için bir karşı hareket olmadığı bildirilmişken, 20 hareket için ise tepkinin ancak etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra verildiği rapor edilmiş durumdadır. Sadece 13 vakada daha tehdidin etkileri görünmeden, önlem amaçlı bir hareket olduğu bildirilmektedir. Görüldüğü üzere su varlıkları üzerindeki tehditlere karşı harekete geçmek için çoğunlukla geç kalınmakta ve tehditler daha oluşmadan önlemeye yönelik çabalar sınırlı kalmaktadır. Su varlıklarının daha etkin korunması için bu durumun tersine döndürülmesinin ve tehditler henüz ortaya çıkmadan önce harekete geçilmesinin gerekliliği açıktır.

Tablo 6: Mücadelenin başlama aşamasına göre dağılım

TEHDİDE KARŞI TOPLUMSAL HAREKET YA DA MÜCADELE HANGİ AŞAMADA BAŞLADI?	
Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket	20
Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.	26
Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.	13
Genel Toplam	59

Tehdidi önlemeye yönelik harekete geçen gruplara baktığımızda ise, **Tablo 7**'de görüldüğü üzere en çok bildirilen grubun “Yerel bilim insanları / uzmanlar” olduğu görülmektedir. Yerel yönetimler ve meslek odaları da nispeten aktif gruplar olarak göze çarpmaktadır. Tehdide karşı en kırılgan olan çiftçilerin, balıkçıların ve en önemlisi de kadınların gerilerde kalması ise sorgulanması gereken bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 7: Tehdidi engellemek için harekete geçen gruplar

TEHDİDİ ENGELLEMELİK İÇİN HAREKETE GEÇEN GRUPLAR		%
Yerel Bilim İnsanları / Uzmanlar	23	39,0%
Yerel Yönetimler / Siyasi Partiler	14	23,7%
Meslek Odaları	13	22,0%
Sosyal Hareketler	12	20,3%
Yerliler veya Geleneksel Topluluklar	11	18,6%
Köylüler	9	15,3%
Çiftçiler	8	13,6%
Komşular / Vatandaşlar / Topluluklar	8	13,6%
Sivil Toplum Kuruluşları	8	13,6%
Rekreasyonel Kullanıcılar (Dağcılar/ Kampçılar/ Tatilciler vb.)	7	11,9%
Yerel Çevresel Adalet Örgütleri	6	10,2%
Balıkçılar	4	6,8%
Kadınlar	3	5,1%
Uluslararası Çevresel Adalet Örgütleri	3	5,1%
Dini gruplar	2	3,4%
Diğer	8	13,6%

Yukarıda sunulan grupların en çok kullandığı yöntemler ise **Tablo 8**'de özetlenmektedir. Raporlanan bilgilere göre, en çok kullanılan harekete geçme metodu alternatif çözüm önerilerinin oluşturulması olarak görülmekte, bunu ise kampanyalar ve yasal aktivizm izlemektedir.

Tablo 8: Harekete geçme Őekillerinin dağılımları

HAREKETE GEÇME ŞEKİLLERİ		%
Alternatif özüm önerileri oluşturulması	20	33,90%
Kampanyalar (İmza/Farkındalık Yaratma/Bilgilendirme vb)	18	30,51%
Dava/mahkeme/yasal aktivizm	16	27,12%
Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması	16	27,12%
Alternatif rapor/bilgi oluşturulması	11	18,64%
Resmi Şikayet dilekçeleri	11	18,64%
Platform / ađ oluşturulması	10	16,95%
ÇED raporlarına itirazlar	9	15,25%
Doğa Ana'nın haklarına dair argümanlar	9	15,25%
Medya tabanlı aktivizm / alternatif medya	8	13,56%
Çevrenin ekonomik değerlemesi için başvuru ve projeye itiraz	6	10,17%
Sokak eylemleri	5	8,47%
Topluluk kökenli katılımcı araştırma (toplumsal epidemiyoloji vb.)	5	8,47%
Referandum ve benzeri yerel istişare yöntemleri	2	3,39%
Basın açıklamaları	1	1,69%
Bürokratik yöntemleri boykot / Sivil itaatsizlik	1	1,69%
İlgili bölge müdürlüklerinin izleme raporları	1	1,69%
Kuşatma / İşgal	1	1,69%
Diğer	4	6,78%

*

* *

NEHİR HAVZA YÖNETİM PLANLARININ HAZIRLANMASI VE PLAN SÜREÇLERİNDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ

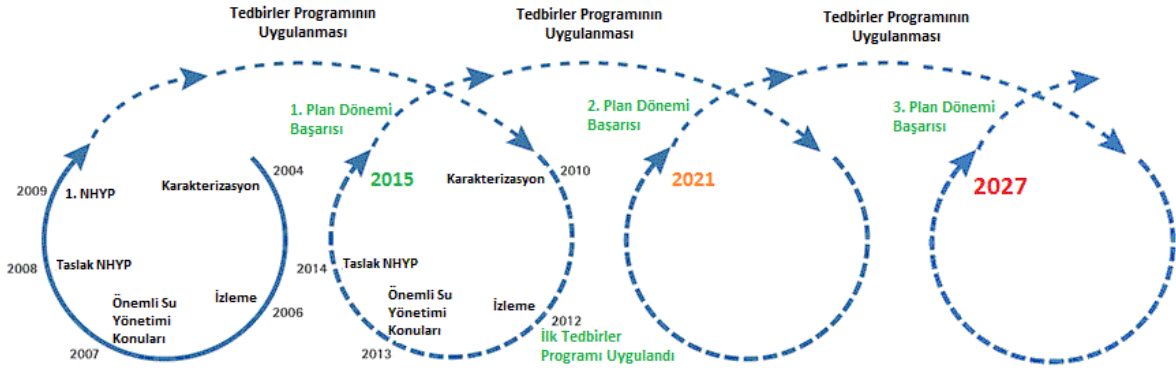
TEMA Vakfı Örneği

Bu raporda belgelenen su varlıklarına yönelik tehditlerin büyük bir kısmı doğru planlama ve stratejik bir yönetim ile çözüme kavuşturulabilir. Örneğin AB ülkelerinde, çevre sorunlarına ilave olarak tarım, sanayi gibi faaliyetler sonucu suların kimyasal olarak kalitelerinin de bozulması ile suların gerek nicelik gerekse nitelik bakımından da kötüye gidişi, suların ve sulak alanların genel olarak korunması ve suyun entegre bir şekilde yönetiminin anlaşılmasını sağlamıştır. Özellikle Avrupa'da Nehir Havza Yönetim Planlarının temelini teşkil eden Su Çerçeve Direktifi (SÇD)'nin doğmasına sebep olmuştur. Türkiye'deki sorunların çözümünde, özellikle de su varlıkları üzerindeki tehditler henüz oluşmadan harekete geçip bu tehditleri kaldırmada da Su Çerçeve Direktifi ve Nehir Havza Yönetim Planı (NHYP) benzeri üst seviye bir planlamanın gerekliliği aşikardır.

SÇD AB üye ülkeleri açısından bir yasa hükmünde olmayıp, ülkelerin mevcut ilgili yasalarını bu direktife uygun olarak uyumlaştırması için çıkarılan bir AB Çevre Politikasıdır. Direktif aynı zamanda su yönetimi ile ilgili olarak 2000 yılı öncesinde çıkarılan ve ayrıca direktifin hayata geçmesinden sonra çıkarılan birçok direktifi (kardeş direktifler) aynı çatı altında birleştiren bir şemsiye görevi de görmektedir. Bu direktifler genel olarak Tatlı Su Balık Direktifi, Nitrat Direktifi, Pestisit Direktifi, Tehlikeli Maddeler Direktifi, Sel Direktifi, Taşkın Direktifi, Kuş Direktifi, İçme Suyu Direktifi, Habitat Direktifi, IPPC Direktifi (Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrolü Direktifi), Kentsel Atık Su Direktifi, Yüzme Suyu Direktifi, SEVESO Direktifi (Tehlikeli Maddeleri İçeren Büyük Kaza Risklerinin Kontrolüne İlişkin Direktif), Çevresel Kalite Standartları Direktifi, Arıtma Çamuru Direktifi, Çevresel Etki Değerlendirme Direktifleri gibi birçok direktiften oluşmaktadır.

SÇD, AB’de 2000 yılında yürürlüğe girmiş ve AB üyesi ülkelerde direktifin tanımladığı tüm yüzey ve yeraltı sularında 2015 yılına kadar (en az) iyi duruma (good status) gelmeyi hedeflemiştir. Bu iyi durum tarifi yüzey sularında iyi kimyasal ve iyi ekolojik statüye ulaşmayı, yeraltı sularında ise iyi miktar ve iyi kimyasal statüye ulaşmayı hedeflemiştir. SÇD bu konuda enstrüman olarak nehir havza yönetim planlarının hayata geçirilmesini öngörmektedir. Altı yıllık dönemleri içerecek şekilde hazırlanacak bu planlarda (**Şekil 2**) birinci plan dönemi sonu olan 2015 yılı ilk tarih olsa da çeşitli zorunluluklar ve ülkelerin iyi hedeflere ulaşma konusunda ilk plan dönemi için elde edeceği bazı muafiyetler sebebiyle direktif 2015 yılında ulaşılamayan hedefler için 2021 yılını, benzer kısıtlar ve muafiyetler sebebiyle 3’ncü plan dönemine kalan hedefler için de 2027 yılını son tarih olarak öngörmektedir.

Şekil 2:AB Nehir Havza Yönetim Planı (NHYP) Süreci

2000 yılında SÇD’nin yürürlüğe girmesinin ardından, 2000-2003 yılları AB üyesi ülkelerin mevcut yasalarını direktife göre uyumlaştırma ve havza bölgelerinin belirlenmesi süreci olarak geçmiştir. 2004 yılı ise belirlenen havza bölgelerinin karakterizasyonu amacıyla havza bölgelerinin coğrafi bilgi sistemleri harita modelleri ile haritalanması ve tanımlanması, havza bölgelerindeki su kütlelerinin her bir su kütlesi için iyi duruma referans oluşturacak referans koşullarının belirlenmesi, mevcut su kütleleri üzerindeki baskı ve durum değerlendirmelerinin yapılması ve tedbirler programına konu olacak tedbirlerin önceliklendirilmesine yardımcı olacak ekonomik analizlerinin yapılması süreci ile geçmiştir. 2004-2006 yılları ise aksiyon planının oluşturulması amacıyla su kütlelerinde yapılacak olan izleme çalışmaları için izleme programlarının oluşturulması, havzadaki önemli su konularının belirlenmesi, ulaşılmak istenen çevresel hedeflerin belirlenmesi ve tedbirler programının oluşturulması süreci ile geçmiştir. 2006-2008 yılları ise planın hayata geçirilmesindeki işlevselliği sağlayabilmek adına plan süreçlerine “Halkın Katılımı”nın sağlanması süreci olarak işlemiştir. 2008 yılında tüm bu çalışmaların ardından taslak NHYP oluşturulmuştur. 2009 yılı ise Avrupa Komisyonunca planın onaylanarak Final NHYP yayımlanması ile planın hayata geçmesi şeklinde cereyan etmiştir. 2009-2015 yılı ise ilk plan dönemi olarak uygulamaya konmuştur.

Planlama süreçlerinde halkın katılımı çok önemli olmak ile birlikte planlama süreçlerinde halkın tamamının katılımının sağlanması, herkesin karar alma süreçlerine katılması, tüm katılanlar ile mutabakat sağlanması pek mümkün olan çalışmalar olmadığı gibi, bu şekilde uygulanması da planın hazırlanma süreçlerini zorlayan çalışmalardır. Bu noktada planlama süreçlerinde halkın katılımı açısından STK’ların önemli roller üstlenebileceği gözden kaçırılmamalıdır.

Bilindiği gibi STK’lar; resmi kurumların dışında ve onlardan bağımsız çalışan; kuruluş amaç ve vizyonları doğrultusunda çalışmalar yürüten, üyelerini ve çalışanlarını gönüllülük usulüyle alan, kar amacı gütmeyen ve gelirlerini bağışlar ve/veya üyelik ödemeleri ile sağlayan kuruluşlardır. Bu nedenle plan süreçlerine STK’ların katılımını sağlamak, STK’ların sahip oldukları gönüllüleri nazarında halkın katılımını

temsil edeceklerinden karar alma süreçlerini daha etkin kılabilirler. Genel olarak planlama süreçlerine STK'ların katılması, planlama sürecinde:

- Halkın katılımı süreçlerinin organizasyonu ve temsiliyet,
- Vizyonlarına göre örnek projelerin yürütülmesi,
- Halkın bilinçlendirilmesi ve aktif katılımına destek,
- Planlama sürecinde teknik ve bilimsel araştırma desteği,
- Tedbirler programının ve sebeplerinin halka ve çıkar gruplarına aktarılmasında işlevsellik,
- Suyun sürdürülebilir ve ekolojik kullanımı konusunda farkındalık,
- Uluslararası anlaşmalara katılma ve ulusal mevzuat oluşturulmasında lobi,
- Su ve diğer ekolojik koşulların bozulma risklerine karşı savunuculuk faaliyetleri,

gibi birçok konuda olumlu katkı sağlayacaktır.

Planlama süreçlerinde STK rolüne örnek olarak TEMA Vakfı kurulduğu günden bu güne su ile ilişkili olarak çok sayıda proje ve faaliyet yürütmüştür. Bu faaliyetler kısaca şu şekilde özetlenebilir.

- TEMA Vakfı, sahip olduğu geniş iletişim ağı ve sosyal medya kanalları üzerinden su veya nehir havza yönetim planlarına ilişkin Türkiye genelinde bu konudaki farkındalığı arttırmaya yönelik çalışmalar yürütmüştür ve yürütmektedir. Vakfın geçmiş yıllarda "Suyunu Boşa Harcama" kampanyası bu kapsamdaki çalışmalara güzel bir örnektir. TEMA Vakfı, NHYP planı özelinde olmasa dahi her yıl Dünya Su Günü'nde ve benzer günlerde bu ve benzeri faaliyetleri zaten yürütmektedir. 2014 yılında tüm illerde ve bazı ilçelerde su konusunda farkındalığı arttırmak için gerçekleştirmiş olduğu "su yürüyüşleri" ve "su temalı etkinlikler" bunlardan sadece bazılarıdır. Bu gibi çalışmaların planla eşleştirilerek, havza bazında ve havzaya özel konular ile özdeşleştirilerek yapılması da mümkündür.
- TEMA Vakfı yürüttüğü projeler kapsamında 23 yılda 176 Ağaçlandırma ve 240 Kırsal Kalkınma ve Koruma Projesi hayata geçirmiştir. Bu kapsamda yürütülen ağaçlandırma çalışmalarında havza bölgelerinde erozyonun önlenmesi, dolayısı ile yüzeysel akışın miktarını azaltarak toprak tarafından emilecek suyun miktarını arttırmaya yönelik teraslama ve ağaçlandırma çalışmaları yürütmüştür. Bu gibi çalışmalar yine bir nehir havza özelinde erozyonun yoğun ve taşıntı miktarının fazla olduğu havzalarda sel ve taşkın kontrolünü destekleyecek projeler olarak da hayata geçirilebilecek projelerdir.
- TEMA Vakfı tarafından özellikle kırsal kalkınma amaçlı yürütülen iyi tarım ve organik tarım temelli projeler toprağın, toprak sağlığının korunması amacıyla gübreleme ve ilaçlama çalışmalarının kontrollü olarak, toprak analiz raporlarına ve tekniğine uygun şekilde uygulanmasına yönelik faaliyetler içeren projelerdir. Bu gibi tarımsal projeler de yine havza özelinde "nitrat kirliliği", "pestisit kirliliği" gibi kimyasal kirliliğin yoğun olduğu havzalarda yürütülebilecek projelerdir.
- Yine üniversite öğrencilerinin oluşturduğu Genç TEMA'lar yerelde etkin küçük ölçekli projeler hayata geçirmiştir. Örneğin su ile ilişkili olması açısından Adım Adım Oluşumu'nun katkıları ile 2014 yılında Dünyayı Kurtaran Adım Projesi yürütülmüştür. Bu proje kapsamında, Genç TEMA'ların kendi ürettikleri yerel projeler arasında "Meke Gölü Kurumasını", "Aksu ve Batlama Derelerini Kurtaralım", "Ağlayan Çayın Çevreci Yöntemlerle Islahı", "Acı Çay Kirlenmesin" gibi farkındalık projeleri yer almıştır. Yine bu tür çalışmalar NHYP ilişkili olarak halkın eğitim çalışmalarına katkısını sağlayacak faaliyetlerdir.
- TEMA Vakfı ayrıca yayın çıkarma yolu ile (Suları Nasıl Tükettik, Küçük Su Perisi) su konusunda farkındalığı artırma çalışmaları da yürütmüştür. Yine Açık Radyo kanalı üzerinden yaptığı (Yeşil Dalga Programı) yayınlarla, katıldığı birçok radyo, TV ve basın bildirileri yoluyla da farkındalığı

arttırmaya yönelik çalışmalar yürütmektedir. 2015 yılı programında da birçok haftada su ile ilgili konulara yer vermiş, özellikle NHYP'lerin hazırlanmasına yönelik katılım sağlanan Eğiticilerin Eğitimi Projesinin tamamlanmasının ardından NHYP'lerin kapsamı ve Türkiye'deki gelişmeler konusunda bir program da gerçekleştirmiştir.

- Mevzuat çalışmaları ve AB uyum süreci çalışmaları kapsamında Vakıf ilgili uzmanları ve TEMA Vakfı Bilim Kurulunu bir araya getirerek 2010-2011 döneminde kapsamlı çalışmalar yürütmüş ve hazırlanan Su Kanun Tasarısı'nı 2012 yılında karar vericiler ve kamuoyu ile paylaşmıştır. TEMA Su Kanunu Tasarısı, su varlığının korunmasında hukuksal, yönetsel ve etik ilke ve kuralları içermektedir. TEMA Vakfı bu çalışma ile var olan kanun ve yönetmeliklerin su varlığımızı korumak için yeterli olmadığına; öncelikle suyu korumayı ve geliştirmeyi hedefleyen bir Su Kanunu'nun gerekli olduğuna dikkat çekmiştir.
- TEMA Vakfı 2015 Genel Seçimleri öncesinde Eko-Siyaset Bildirgesi hazırlamıştır. Vakıf, siyasi partilere doğayla ilgili sorunları ve çözümleri siyasetin merkezine taşımaya çağırıştır. Bildirgedeyen alan doğal varlıkların ve suyun korunmasına yönelik önerilerini tüm siyasi partiler ile paylaşmıştır.
- TEMA Vakfı Savunuculuk faaliyetleri kapsamında da doğayı koruma adına açmış/müdahil olduğu 222 davanın 108'ini kazanmıştır. 63'ü ise devam etmektedir. Bu çalışmalar da özellikle tedbirler programında belirtilen destekleyici tedbirler için güzel örnek çalışmalar mahiyetindedir.
- Son olarak TEMA Vakfı tarafından su konusunda ayrıntılı doküman, infografik bilgiler ve su konusunda ilgili linkleri içeren www.sutema.org.tr web sitesi 2015'te hayata geçirilmiştir. Su konusunda bilinç oluşturmak adına oluşturulan web sitesi su konusunda halkın bilinçlenmesi açısından farkındalığın artması ve bu konuda ulaşılabilir bir kaynak olmayı amaçlamaktadır. Bu yolla da NHYP sürecine katkı sağlanması muhtemeldir.

Bu ve benzer birçok çalışmadan dolayı TEMA Vakfı ve Temsilciliklerinin Havza Heyetleri içerisinde yer alması, Nehir Havza Komisyonu toplantılarına davet edilmesi planlama ve uygulama süreçlerine olumlu katkılar sağlayacaktır. TEMA Vakfı sahip olduğu gönüllü sayısı ve kurumsal yapısı ile bunu sağlayabilecek tecrübe ve potansiyele sahiptir.

*

* *

SONUÇ

TEMA Vakfı'nın hazırladığı bu rapor, Türkiye'deki su varlıklarına yönelik tehditleri belgelemeye yönelik bir başlangıç çalışması olarak görülmelidir ve bu rapor kapsamında belgelenmekte olan vakalar ne yazık ki Türkiye'deki kirlenme ve tükenme tehdidi altında bulunan çok sayıda su varlığının sadece bir kısmını oluşturmaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın devamının gelmesi ve belgelenen tehditler için harekete geçilmesinin sağlanması sürdürülebilir yaşam için kritik öneme sahiptir.

İnsanın yaşamı ve yaşam kalitesi doğrudan doğal varlıkların sunduğu ekosistem hizmetlerine bağlıdır. Tüm canlı ve cansız varlıkların oluşturduğu ekosistemin ve en temel bileşenleri olan havanın, toprağın, suyun ve biyolojik çeşitliliğin korunması sürdürülebilir yaşamın ön koşuludur. Bu nedenle özüne sadece insanı koyan kalkınma ve büyüme odaklı politikalar yerine, ekosistemdeki tüm canlı ve cansız varlıkları bütüncül bir şekilde ele alan, ekosistem hakkını gözeten ve sadece bugünün değil gelecek nesillerin haklarını da tanıyan "Çevre Yönetimi ve Doğal Varlıkların Korunması" stratejileri ve politikalarının oluşturulması gereklidir. Bu strateji ve politikaların temel amacı doğanın ve çevrenin korunması, öncelikli odağı ise **sürdürülebilir yaşam** olmalıdır.

Doğayı oluşturan ekosistemler havadan, suya, gıdadan hammaddeye, sağlıktan iklimi düzenlemeye kadar çok sayıda hizmetler üretmektedir. Bu bağlamda doğanın insanlara sunduğu en büyük hizmet yaşamdır. Ekosistemin bu hizmetleri kesintisiz üretmesi ekosistemdeki dinamik dengelere bağlıdır. Dengelerin bozulmasıyla bu hizmetlerin üretiminde yaşanan arızalar sadece ekosistemin ana bileşeni olan tüm diğer canlıları değil, en başta insanın yaşamını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle ekosistem hizmetlerinin devamlılığı, yaşamın devamlılığıdır. Yaşamın devamlılığı, diğer bir ifade ile sürdürülebilir yaşam ise insanın doğanın hâkimi değil, bir parçası olduğunu kabul etmesi ile mümkün olacaktır. Çocuklarımızın ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama imkânını tehlikeye sokmadan kendi ihtiyaçlarını karşılama becerisi olarak tanımlanan sürdürülebilir yaşam, ancak ekosistemdeki tüm dinamik dengeleri koruyan politikalar temelinde şekillenen üretim modellerinin geliştirilmesi ve etkin kılınmasıyla sağlanabilir.

*

* *

EK 1:

TÜRKİYE'DE SU VARLIKLARINA YÖNELİK
TEHDİTLER HARİTASI

EK 2:

TÜRKİYE'DE SU VARLIKLARINA YÖNELİK
TEHDİTLER; *BELGELEME FORMLARI*

1 AKGÖL EREĞLİ SAZLIKLARI

Ereğli-Ayrancı; Konya-Karaman

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit , <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Barajlar/HES'ler
Yan Nedenler	Endüstriyel Faaliyetler
Diğer Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları
Açıklama	Akgöl'e su sağlayan derelerin üzerinde Ayrancı-İvriz-Gödet Barajları yapılmış ve bunun sonucunda göle gelen suların önü kesilerek göl kurumaya yüz tutmuştur. %85 oranında kurumuş durumdadır. Bugünkü alanı yaklaşık 3000 ha civarındadır. Böylece ekolojik canlılık giderek azalmış ve göl alanı sazlıklarla kaplanmıştır. Kurumadan önce 250 çeşit kuşa ev sahipliği yapmaktaydı. Bölgede tarım yapılmaktadır.Ereğli ilçesinin kanalizasyon suları ile bazı sanayi tesislerinin atık suları gölü kirletmektedir. Çevresindeki kaçak kuyular Yeraltı su seviyesini düşürmüştür. Gölün alanı küçülmesi uzun vadede çölleşme tehlikesini beraberinde getirmektedir.
Tehdidin başladığı yıl	1970
Tehdidin Mevcut Durumu	YÜKSEK – Artık geri dönüşü olmayan ya da çok zor olan bir noktada
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	STK'lar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	STK'lar
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Uçar, Ş., 2011. Konya Havzası Yüzeysel Su Kaynaklarının Ağır Metal Kirliliği Yönünden İncelenmesi (Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
İnternet Bağlantıları	http://www.turkiyesulakalanlari.com/eregli-sazliklari/

2 AKKAYA BARAJI Niğde

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Çöp Doldurma Alanları/Tehlikeli Atık İşleme
Yan Nedenler	Endüstriyel Faaliyetler
Diğer Nedenler	Atık su tesisinin tam zamanlı çalışmaması, sanayi atık suyunun arıtmadan baraja gönderilmesi
Açıklama	Yapımına 1962 yılında başlanan ve 1974 yılında tamamlanan toprak dolgu sulama amaçlı Akkaya Barajı, bölge için bir çevre sorunu haline dönüşmüştür. Baraj gölü, flamingo başta olmak üzere, Türkiye'de bulunan kuş türlerinin yaklaşık yarısına ev sahipliği yapmaktadır. Dikkuyruk adı verilen ördek çeşidi, Tepeli Pelikan, Küçük Kerkenez Mahmuzlu Kız, Bataklık Kırlangıcı kuşu gibi dünyanın nadir kuş türlerinin de içinde yer aldığı 217 kuş türünün uğrak yeri bu alandır. Ramsar Sözleşmesi kapsamına alınan bölgede, 2005 yılında Akkaya Barajı önemli sulak alan olarak da ilan edilmiştir. Baraja akan atık sular nedeni ile 2000 yılından başlayarak çalışmalarda bulunmaktadır.Niğde Üniversitesi, Bor ve Niğde, Niğde Organize Arıtma Tesisi ve barajdan yayılan kötü kokunun etkisi altındadır.
Tehdidin başladığı yıl	2000
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Niğde Belediyesi, Su ve Kanal Müdürlüğü;Su Tahakkuk Tahsilat Şefliği Bor Belediyesi Niğde Üniversitesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Niğde Belediyesi
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Ramsar Sözleşmesi Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Bulut, İ. and Ceylan, S., 2011. Ekolojik Sorunları ve Fonksiyonlarıyla Niğde Yöresi Yapay Gölleri/ArtificialLakes of NigdewithTheirFunctionsandEcologicProblems. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(2).
İnternet Bağlantıları	

3

AKSU ÇAYI SİR BARAJI

Dulkadiroğlu, Onikişubat;
Kahramanmaraş

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	
Açıklama	Aksu Çayına Kahramanmaraş merkezindeki fabrikaların sıvı atıkları bırakılmaktadır. Bu kirli ve siyah renkte akan suyu Aksu Çayı, Sır Barajına taşımaktadır. Zaman zaman yapılan şikayetler üzerine yetkililer numune alıp cezai işlem uygulamalarına rağmen bunlar caydırıcı olmamaktadır. Atık su bertaraf tesisi ihale edilmiş ve yapımı devam etmektedir. Tamamlandığında atık sularının çevreyi kirletmeyeceği ifade edilmesine rağmen, sanayi atık suları ile ilgili biyolojik arıtma sistemi yapılması ile ilgili bir işlem ve ihale işlemi de yapılmamaktadır. Sadece sanayi tesislerinin arıtmalarının olduğu beyan edilmektedir. Halen Aksu Çayı renkli akmakta ve çok kötü koku yaymaktadır. Sır barajından araziler sulanmaktadır. Bu sanayinin kirlettiği suyla sulanıp yetişen bitki, meyve ve sebzeler insan sağlığına zarar verme riski taşımaktadır.
Tehdidin başladığı yıl	2000
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	Çevrenin ekonomik değerlemesi için başvuru ve projeye itiraz Dava, mahkeme Yasal aktivizm Resmi şikayet dilekçeleri
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Balıkçılar Komşular / Vatandaşlar / Topluluklar Köylüler
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Kahramanmaraş Valiliği, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi ; Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Endüstriyel Atık Yönetim Planı Atık Yönetimi Yönetmeliği Su Havzaları Koruma Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	Atık Su Bertaraf Tesisi Biyolojik Arıtma Tesisi yapılması
Referanslar	Toroğlu, E., Toroğlu, S. Ve Alaeddinoğlu, F., 2006. Aksu Çayı'nda (Kahraman Maraş) Akarsu Kirliliği. <i>Coğrafî Bilimler Dergisi</i> .4(1)pp.93-103 Ankara.
İnternet Bağlantıları	http://www.milliyet.com.tr/atiklar-aksu-cayi-nin-rengini-gundem-2055517/

4

AKŞEHİR GÖLÜ

Akşehir, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Yanlış tarım uygulamaları,
Yan Nedenler	Endüstriyel Faaliyetler, Havzalar Arası Su Transferi
Diğer Nedenler	
Açıklama	Akşehir gölü biyolojik çeşitlilik ve kuş varlığı açısından son derece önemlidir. Balıkçılık önemli bir ekonomik faaliyet iken son yıllarda önemini yitirmektedir. Çevresindeki tarım faaliyetleri açısından önemli bir su temini rolü oynamaktadır. Havzasında yer alan kuyulardan aşırı su tüketimi söz konusu ve kuyuların önemli bir miktarı kaçak olarak çalışmaktadır. Akşehir Gölü'nün maksimum alanı 1969'da 35.300 hektarken, 1993'te 17.700 hektara düşmüştür. Bu bölgede yağış miktarları ve dolayısıyla su seviyeleri aşırı dalgalanmalar göstermektedir. Bunun yanında çevresindeki tarım alanlarından bol miktarda gübre ve zirai ilaç atıkları gerek yüzeysel ve gerekse yeraltı suyundan göle karışmaktadır. Ayrıca havzadaki şehirselle ve endüstriyel atıklarda gölü kirleten diğer faktörlerdendir.
Tehdidin başladığı yıl	2002
Tehdidin Mevcut Durumu	POTANSİYEL – Planlanmakta olan bir proje ya da yanlış su yönetim politikası var
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	STK'lar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Devlet Su İşleri Genel Başkanlığı
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Çevre ve Orman Bakanlığı 2008 Akşehir ve Eber Göllerinin Sulak Alan Yönetim Planı Su Ürünleri Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	Yeraltı suyundan kontrollü faydalanılması ve kaçak kuyuların kapatılması Havza Dışı su transferinde aşırıya kaçılmaması
Referanslar	Acar,M. 2002 Akşehir-Eber Gölleri Seviye Değişikliklerine Etki Eden Faktörler, N.E.Ü. Eğit.Bil. Enst. Y.Lisans Tezi Konya Tunçok, K. Ve Özyürek E. 2008, Akşehir ve Eber Gölleri Sulak Alan Yönetim Planı 2008-2012, Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Gn. Md. ,Ankara Kutlu, S. 2002, Akşehir ve Eber Gölleri Kapalı Havzasının Hidrografyası, A.Ü.,Sos.Bil. Enst. , Y.Lisans Tezi, Ankara
İnternet Bağlantıları	http://www.turkiyesulakalanlari.com/aksehir-ve-eber-golleri/

5

AKYATAN LAGÜNÜ

Karataş, Adana

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Yanlış tarım uygulamaları
Yan Nedenler	Endüstriyel Faaliyetler
Diğer Nedenler	Kontrolsüz tarımsal ilaç ve gübre kullanımı
Açıklama	<p>Akyatan Lagünü, yaşama ortamlarının çeşitliliği, barındırdığı hayvan ve bitki türleri ile önemli bir sulak alandır. Kışın Orta Anadolu'daki sulak alanların donması sonucu pek çok su kuşu, kışı, güneydeki sulak alanlarımızda geçirmektedir. Ayrıca göç yolu üzerinde bulunmasından dolayı göç sırasında değişik türden çok kalabalık kuş gruplarına beslenme ve konaklama imkânı sağlamaktadır.</p> <p>Göl üzerinde çevredeki tarım alanlarından dönen suların oluşturduğu bir biyolojik kirlilik baskısı bulunmaktadır. Bunun yanında özellikle Adana'nın güneyindeki bazı fabrikaların atık suları da zaman zaman göle karışabilmektedir. Yoğun kirlilikten ötürü gölde yer yer bataklıklaşma görülmektedir.</p>
Tehdidin başladığı yıl	1980
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması, Alternatif rapor/bilgi oluşturulması, Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Yerel bilim insanları / uzmanlar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğü
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Ramsar Sözleşmesi
Geliştirilen Alternatifler	Akyatan Lagünü Yönetim Planı'nın hazırlanması
Referanslar	Yeniyurt, C., Hemmami, M., Çağırankaya, S., Koopmanschap E. 2011. Türkiye'nin Ramsar Alanlarında Sulak Alan Yönetim Planları Değerlendirme Raporu. Doğa Derneği, Ankara, Türkiye
İnternet Bağlantıları	www.turkiyesulakalanlari.com/akyatan-lagünü-adana/

6

ALLEBEN DERESİ

Gaziantep

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler
Yan Nedenler	KontROLSÜZ ÇÖP DÖKÜM ALANLARI
Diğer Nedenler	Islah Çalışmalarının Eksikliği ve Suyun Korunmaması
Açıklama	Alleben deresi Gaziantep'te iki merkez ilçeyi birbirinden ayıran ve geçtiği bölgelerin geçim kaynağı olan tarım alanlarını besleyen bir akarsudur. Fakat bu su varlığı çevredeki fabrikaların atıklarının yarattığı bir tehdit altındadır. Özellikle Oğuzeli bölgesi ve Gaziantep'in doğu kısmında sulama amaçlı oluşturulmuş Kayacık Barajı'nın her yıl biraz daha debisi düşmekte ve kirlenme artmaktadır. Şehrin içinden geçen bu dereye kısmen fabrika atıkları ve ayrıştırıldığı söylenen kanalizasyon sularının karıştığı kimyasal bileşenlerin karıştırıldığı en son yaşanan balık ölümlerinden de görülmüştür. Bu doğrultuda bölgenin geçim kaynağı olan tarım ve su kaynağımız ciddi tehdit altındadır.
Tehdidin başladığı yıl	1970
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.)
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Meslek Odaları Rekreasyonel kullanıcılar (Dağcılar, kampçılar, tatilciler vb.) Yerel bilim insanları / Uzmanlar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi GASKİ, İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Kurumsal bazda çalışma mevcut değil
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	Islah Çalışmaları
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	http://www.gaziantephaberler.com/alleben-ne-olacak-haberi-31635.html

7 AMBAR ÇAYI

Hani, Diyarbakir

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Kontrolsüz Çöp Döküm Alanları
Yan Nedenler	Endüstriyel Faaliyetler
Diğer Nedenler	
Açıklama	Dicle nehrini besleyip yoğun bir şekilde tarım ve hayvancılıkta kullanılmaktadır. Ayrıca bölgenin eko-sistemine ve doğal görünümüne müthiş olanak sunmaktadır. Fakat akarsu havzasındaki kontrolsüz çöp döküm alanları ve çevredeki endüstriyel faaliyetlerin atıkları bu su varlığını tehdit etmektedir.
Tehdidin başladığı yıl	1980
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	Dava, mahkeme, yasal aktivizm Doğa Ana'nın haklarına dair argümanlar Platform / ağ oluşturulması Resmi şikayet dilekçeleri Sokak eylemleri Topluluk kökenli katılımcı araştırma (toplumsal epidemiyoloji vb.) Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Çiftçiler Komşular / Vatandaşlar / Topluluklar Meslek Odaları Yerel bilim insanları / uzmanlar Yerel Çevresel Adalet Örgütleri Yerel Yönetimler / Siyasi partiler Yerliler veya geleneksel topluluklar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Sulama Birlikleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı DİSKİ Diyarbakir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Yıldız, H.B., 2013. Yukarı Dicle Havzası'nda Su Kalitesinin Zenginleşme Faktörü Kullanılarak Zamana ve Mekana Bağlı Değişimin İncelenmesi.
İnternet Bağlantıları	http://www.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/Diyarbakir_icdr2012.pdf

8

ANKARA ÇAYI

Mamak ,Keçiören, Altındağ,
Çankaya, Sincan, Gölbaşı; Ankara

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler,
Yan Nedenler	Barajlar/HES'ler, Kentsel Dönüşüm Projeleri
Diğer Nedenler	
Açıklama	Ankara'da İncesu, Hatip ve Çubuk çaylarının birleşerek oluşturdukları Ankara Çayı, yaklaşık 140km yol kat ederek Sakarya Irmağına dökülmektedir. Hem Ankara Çayını oluşturan derelerde, hem de çayın kendisinde endüstriyel faaliyetler ve yanlış kentsel dönüşüm projeleri nedeniyle önemli derecede bir kirlilik bulunmakta ve bu kirlilik Sakarya Irmağını bile etkilemektedir. Söz konusu kirli suların tarım havzalarında sulama amacıyla kullanılması ile dolaylı olarak hem toprak hem de yeraltı ve yer üstü su varlıkları kirlenmektedir..
Tehdidin başladığı yıl	1950
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Orman ve Su İşleri Bakanlığı Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğü Ankara Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Ankara Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Atıcı, T. and Ashika, S., 2005. Pollution and algae of Ankara Stream. Gazi University Journal of Science, 18(1), pp.51-59.
İnternet Bağlantıları	

9

ARAÇ ÇAYI

Karabük, Kastamonu

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine ve Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi ve Kuruması</u>
Ana Neden	Barajlar/HES'ler
Yan Nedenler	Yapı Malzemesi Çıkarımı (Taş, Kum, Çakıl, Mıcır), Havzalar Arası Su Transferi
Diğer Nedenler	Çöp Doldurma Alanları/Tehlikeli Atık İşleme
Açıklama	Araç Çayı, Kastamonu'dan doğarak, Toprak, Cuma, Kadıbükü, Bostanbükü, Karabük'ten önünden geçip Soğanlı çayı ile birleşerek Filyos Nehri oluşturmuştur. Su daha çok tarım arazilerinin sulanmasında kullanılmaktadır. Bu su varlığı üzerinde hem kum ocakları, sanayi ve evsel atıklar ve kanalizasyon sonucu bir kirlilik baskısı, hem de yapılmakta olan HES nedeniyle kuruma tehdidi bulunmaktadır. Yapılmakta olan HES köylünün suya erişimini, erişim miktarını, ekolojik dengeyi, tarımsal sulama ve yaban hayvanlarının su ihtiyacını tehdit etmektedir. HES için ormanın içine üstü açık beton su kanalları döşenmekte, su bu kanallar içine hapsedilerek yönlendirilmektedir. Öte yandan, beton su kanalları üstü açık olduğu için de bu kanalların içine hem köylünün küçük ve büyükbaş hayvanı hem de yaban hayvanları düşmekte ve geri çıkamayıp telef olmaktadır. TEMA Vakfı tarafından Toprak Koruma Kurulunda bu konu gündeme geldiğinde gerekli itirazlar yapılmış ve şerh konmuştur. Bu konuda Araç İlçesinde sivil bir hareket mevcut değildir. Şikayetçi olan tek tük köylüler mevcuttur ama bir araya gelip organize olamamaktadırlar.
Tehdidin başladığı yıl	2014
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Platform / ağ oluşturulması Toprak Koruma Kurullarında İtirazlar
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Köylüler
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Safranbolu Belediyesi Karabük Valiliği Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Orman ve Su İşleri Bakanlığı Kastamonu Valiliği Araç Belediyesi Araç Orman İşletmesi ve Kastamonu Orman Bölge Müdürlüğü Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Kadıbükü Çevre Platformu TEMA Karabük İl Temsilciliği
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	İlgili mevzuat ve kamu politikaları çok açık, ihaleler yoluyla yandaş işadamlarına kamu malı olan sularımız veriliyor, onlar da büyük yatırımlar yaparak su dan para kazanıyor, kamu malını kamuya para ile satıyor.
Geliştirilen Alternatifler	HES Projesinin durdurulması
Referanslar	Sarıcı, G. ve Ustaoglu, B., 2015. Araç'ın (Kastamonu) Fiziki Coğrafya Özelliklerinin Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Analizi. Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi, 1(1).
İnternet Bağlantıları	http://bakka.gov.tr/assets/raporlar/Filyos-Vadisi.pdf

10 AYGIR GÖLÜ

Adilcevaz, Bitlis

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Yanlış tarım uygulamaları
Yan Nedenler	Planlı/Plansız Yapılaşma, Ormansızlaşma (Orman Yönetimi)
Diğer Nedenler	
Açıklama	Tatlısu kaynağı olan Aygır Gölü'nün, rekreasyonel amaçlı kullanımı bulunmakta, ve gölde balıkçılık faaliyetleri düzenlenmektedir. Ayrıca çok sayıda kuşa ev sahipliği yapmaktadır. Herhangi bir akarsudan beslenmeyen ve yağmur ve kar suları ile dipten kaynak sularla beslenen göl, sulama amaçlı kullanılmasından dolayı göl kuruma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Etrafında az miktarda yerleşim alanı vardır ama çarpık yapılaşma nedeniyle bu da göl üzerinde bir kirlilik baskısı yaratmaktadır. TEMA Vakfı ve İş Bankası ortaklığında ağaçlandırma çalışması ile birlikte orman bölge şenliklerinin dikim ve bakımını üstlendiği ağaçlandırma alanları bulunmaktadır.
Tehdidin başladığı yıl	1950
Tehdidin Mevcut Durumu	DÜŞÜK – Hali hazırdaki tehdit başlangıç aşamasında, geri döndürülmesi kolay
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Yerliler ve geleneksel topluluklar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	TEMA Vakfı
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	http://www.milliyet.com.tr/aygir-golu-yok-olma-tehlikesiyle-karsi-bitlis-yerelhaber-254313/

11 BAFAGÖLÜ

Aydın, Muğla

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirilenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler
Yan Nedenler	Jeotermal Enerji Tesisi, Maden Arama ve Çıkarma
Diğer Nedenler	Büyük Menderes Nehri ile Taşınan Sanayi Atıkları, Evsel Atıklar, Pestisitler, Jeotermal Santral ve Kuyularından Çıkan Akışkanlar ve Gazlar, Yanlış tarım uygulamaları
Açıklama	<p>Bafa Gölü, su ekolojisi ve balık üretimi bakımından önem taşımaktadır. Göl aynı zamanda yüzlerce kuş türünün habitata konumundadır. Özellikle gölün en büyük kaynağı olan Büyük Menderes Nehri'nin üzerine inşa edilen barajlar nehrin debisini azaltmış ve neticesinde göle gelen su miktarı azalmıştır. Barajlardan DSİ tarafından kontrollü olarak göle su beslemesi yapılırsa da özellikle göl çevresindeki sazlık alanların kurumasına engel olunamamıştır. Bunun yanında Menderes Nehri ile gelen kirlilik ve çevredeki madencilik faaliyetleri gölü çok olumsuz etkilemektedir.</p> <p>Göle dökülen suların azalması ve kirlenmesi ile göldeki su sirkülasyonu oldukça azalmış ve oksijen miktarı oldukça düşmüştür. Sonucunda gölde bulunan çok sayıda balık ölmüş ve ekosistem geri dönülmez bir derecede tahrip olmuştur.</p>
Tehdidin başladığı yıl	1980
Tehdidin Mevcut Durumu	YÜKSEK – Artık geri dönüşü olmayan ya da çok zor olan bir noktada
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başladıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Topluluk kökenli katılımcı araştırma (toplumsal epidemiyoloji vb.)
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	STK'lar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Bafa Gölü ve Büyük Menderes Havza Koruma Eylem Planı Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	http://www.milliyet.com.tr/bafa-golu-nun-kirliligi-hava-fotograflarina-aydin-yerelhaber-281036/ http://www.rec.org.tr/dyn_files/32/1042-Habitat-Dir-YapilanCalismalar.pdf

12 BARTINÇAYI

Merkez, Bartın

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Çöp Doldurma Alanları/Tehlikeli Atık İşletme
Yan Nedenler	KontROLSÜZ ÇÖP DÖKÜM ALANLARI
Diğer Nedenler	
Açıklama	Bartın Çayı Kastamonu ve Karabük'te bulunan Ilgaz Dağları'nda doğup ve Bartın şehir merkezinden geçerek Karadeniz'e dökülen ve Türkiye'de üzerinde taşımacılık yapılabilen tek akarsudur. Fakat Bartın Çayı havzasında bulunan sanayi işletmelerinden, özellikle de çimento ve kireç fabrikasından çıkan atıklar nedeniyle çay üzerinde bir kirlenme baskısı bulunmaktadır. Çay ve kollarının oluşturduğu havzada gerek belediye sınırları içindeki yerleşimlerden, gerekse mücavir alan veya kırsal alandaki yerleşimlerden akarsu yataklarına yılda ortalama 40.150 ton katı atık atılmaktadır." (Çelikyay, 2006;13). Bu akarsudaki atık yönetimi nedeniyle yaşanan kirlilik oranı artık geri dönüşü çok zor bir noktaya gelmiştir. Ne yazık ki bu su varlığını korumak için aktif ve organize bir hareket bulunmamaktadır.
Tehdidin başladığı yıl	2000
Tehdidin Mevcut Durumu	YÜKSEK – Artık geri dönüşü olmayan ya da çok zor olan bir noktada
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	Resmi şikayet dilekçeleri
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Sosyal Hareket Grupları
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ, Bartın Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Bartın Belediyesi
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Çelikyay, S., 2006. Ekolojik Planlama Sürecinde Stratejik Çevresel Etki Değerlendirmesi Ve Bartın Şehri Üzerinde Bir Örnek Çalışma. Orman Fakültesi Dergisi, p.10-22.
İnternet Bağlantıları	

13 BATMIŞ GÖLÜ

Adilcevaz, Bitlis

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>BiyçeşitlilikAzalması</u>
Ana Neden	Planlı/Plansız Yapılaşma
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	Aşırı avlanma ve ot kesimi
Açıklama	Van Gölü'nün kuzeyinde, Süphan ve Ziyaret Dağları'nın arasındaki Sütey Yaylası'nda yer alan bir tatlı su gölüdür. Dağlardan inen yüzey suları dışında gölün görünürde başka bir su kaynağı bulunmamaktadır. Ancak göl zemininden kaynak suları ile beslendiği tahmin edilmektedir. Ulaşım yollarına ve yerleşim alanlarına uzak olduğundan bir kirlilik tehdidi yoktur. Ancak önemli sayı ve çeşitte kuşa ev sahipliği yapar. Plansız ot kesimi ve kaçak avcılık sebebi ile yumurtlama ve barınma alanlarının kaybı sebebi ile kuş çeşitliliği ve varlığı tehdit edilmektedir. Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nca 2012 yılı programına alınan "Batmış Gölü Sulak Alan Yönetim Planı Projesi, Sulak Alan Alt Havzası Biyolojik Çeşitlilik Araştırma Alt Projesi" kapsamında çalışmalar yapılmaktadır
Tehdidin başladığı yıl	2000
Tehdidin Mevcut Durumu	DÜŞÜK – Hali hazırdaki tehdit başlangıç aşamasında, geri döndürülmesi kolay
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	İlgili bölge müdürlüklerinin izleme raporları
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	İlgili İl Müdürlükleri
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Özel doğa koruma alanları ve sulak alanlar ile ilgili mevzuatlar Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	http://www.turkiyesulakalanlari.com/batmis-cil-golu-bitlis/

14

BAYRAMIÇ BARAJ GÖLÜ

Bayramiç, Merkez; Çanakkale

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Çöp Doldurma Alanları/Tehlikeli Atık İşleme
Yan Nedenler	Kontrolsüz Çöp Döküm Alanları
Diğer Nedenler	
Açıklama	Çanakkale Bayramiç ve Çanakkale Merkezi besleyen baraj göleti zirai ilaç atıklarıyla kirlenme tehdidi altındadır. Aynı zamanda Çanakkale ve çevresindeki yoğun zeytinyağı işletmelerinden kaynaklanan artıklarla içme ve kullanım sularının kirlenmesi söz konusu. Çanakkale Merkez'de atık yağ yönetim protokolünün uygulanmaması da kullanım sularının kirlenmesine neden olmaktadır.Çanakkale, hakim rüzgarı poyraz olan ve rüzgarlara çok açık olan bir boğaz şehri konumuyla katı atıkların iyi yönetilememesi nedeniyle boğazın kirliliği önemli boyutlara ulaşmaktadır.
Tehdidin başladığı yıl	2000
Tehdidin Mevcut Durumu	DÜŞÜK – Hali hazırdaki tehdit başlangıç aşamasında, geri döndürülmesi kolay
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	İlgar, R., 2009. Çanakkale ilindeki Fiziki Çevreye Özgü Sorunlarının Değerlendirilmesi/Evaluation of Problems Peculiar to Physical Environment in Çanakkale. <i>Doğu Coğrafya Dergisi</i> , 14(21). Akbulut, M., Odabaşı, S.S., Odabaşı, D.A. and Çelik, E.Ş., 2006. Çanakkale İli'nin Önemli İçsuları ve Kirlenme Kaynakları. <i>Su Ürünleri Dergisi</i> , 23(1).
İnternet Bağlantıları	

15 BERDAN NEHİRİ

Tarsus, Mersin

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Maden İşleme ve Cevher Artığı
Yan Nedenler	Endüstriyel Faaliyetler, Maden Arama ve Çıkarma
Diğer Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları, HES'lerdeki Su Tahsisleri
Açıklama	Berdan Çayı'nın bölgenin içme-kullanma suyunu karşılaması ve tarım arazileri için sulama amaçlı kullanılması bakımından Mersin il sınırları içerisinde yer alan en önemli akarsulardan biridir. Tarımsal ilaç ve gübreden kaynaklı yeraltı ve yüzeysel suyu kirliliği ayrıca krom cevheri zenginleştirme tesisleri atıklarından kaynaklı yeraltı ve yüzeysel suyu kirliliği vardır. Berdan Çayı, havzasında geniş yayılım gösteren tarım arazilerinden, boya, yağ, makine, camyünü, tekstil, gıda ve gübre gibi endüstriyel ve evsel atıklardan dolayı Akdeniz'e ulaşan en büyük kirletici unsurlardan biridir
Tehdidin başladığı yıl	1980
Tehdidin Mevcut Durumu	POTANSİYEL – Planlanmakta olan bir proje ya da yanlış su yönetim politikası var
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Orman ve Su İşleri Bakanlığı DSİ MESKİ
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	TEMA Vakfı
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	167 Sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Özbay, Ö., Göksu, M.L. and Alp, M.T., 2011. Bir Akarsu Ortamında (Berdan Çayı, Tarsus-Mersin) En Düşük ve En Yüksek Akım Dönemlerinde Bazı Fiziko-Kimyasal Parametrelerin İncelenmesi. Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 23(1), pp.31-39.
İnternet Bağlantıları	

16 BEYŞEHİR GÖLÜ

Beyşehir, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel faaliyetler
Yan Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları, Havzalar Arası Su Transferi
Diğer Nedenler	Aşırı, bilinçsiz ve kaçak avlanma
Açıklama	650 km ² lik yüzölçümü ile Türkiye'nin en büyük tatlısu gölüdür.Derinliği 10 metre civarındadır.Gölün fazla suları Konya ve Çumra Ovalarının sulanması amacıyla Çarşamba Çayı'na verilir. Türkiye'nin en büyük milli parkıdır. Bir çok göçmen su kuşlarının beslenme ve üreme alanıdır.Ayrıca Balıkçılık açısından önemlidir. Çevresindeki yerleşim birimlerinden kaynaklı şehirselle ve endüstriyel atıklarla kirlenmektedir.Ayrıca yoğun balıkçılık alanı olması sebebiyle göl dibinde eski ağ ve sepetlerle ağ kurşunlarının varlığı sulama ve içme suyu olarak da kullanılan göl sularını kirlenmektedir. Aşırı,bilinçsiz ve kaçak avlanma önemli bir tehdittir.
Tehdidin başladığı yıl	2000
Tehdidin Mevcut Durumu	DÜŞÜK – Hali hazırdaki tehdit başlangıç aşamasında, geri döndürülmesi kolay
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	STK'lar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Yerel Yönetimler
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	1993 yılında Milli Park ilan edilmiştir. Su Ürünleri Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	Kaçak avcılığın önlenmesi, Havzalar arası su transferinde kontrollü olunması
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	www.yabantv.com/haber/6389-beysehir-golunde-kirlilik-alarmi

17 BIÇKIDERESİ

Akyazı, Sakarya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığına Erişime Engel Olacak Tehdit, <u>İçme Suyuna Yönelik Tehditler</u>
Ana Neden	Havzalar Arası Su Transferi
Yan Nedenler	Ormansızlaştırma (Orman Yönetimi)
Diğer Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları
Açıklama	Sakarya-Akyazı'nın Küçücek ve Bıçkıdere Mahalleleri'nde yaşayanların içme suyu olarak kullandıkları, tarlalarını suladıkları Bıçkı Deresi üzerinde kaynaktan su alan firmalar mevcuttur ve aktif olarak bir firma çalışmaktadır. Bunun yanında Bıçkı Deresi suyunun Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından bir termal otele kiralanmış olması derenin bulunduğu bölge doğasına zarar vermektedir.
Tehdidin başladığı yıl	2014
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması ÇED raporlarına itirazlar Çevrenin ekonomik değerlemesi için başvuru ve projeye itiraz Dava, mahkeme, yasal aktivizm Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Kuşatma / İşgal Platform / ağ oluşturulması Resmi şikayet dilekçeleri Topluluk kökenli katılımcı araştırma (toplumsal epidemiyoloji vb.)
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Kadınlar Komşular / Vatandaşlar / Topluluklar Köylüler Meslek Odaları Sosyal Hareketler Yerel Yönetimler / Siyasi partiler Yerliler veya geleneksel topluluklar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Belediye Siyasi Parti Yetkilileri Valilik
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Bıçkıderesi Su Havza Koruma Derneği Sakarya Barosu Avukatları
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	Yıllık su akışkanlığını etkilemeyecek su barajlarının yapılması
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	http://www.haberler.com/sakarya-akyazi-nda-2-bin-kisilik-suyuma-dokunma-7296555-haberi/

18 BÜYÜK MENDERES NEHRİ

Uşak, Afyon, Denizli, Aydın

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler
Yan Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları
Diğer Nedenler	Ormansızlaştırma
Açıklama	Uşak ve Afyon'dan doğan Büyük Menderes Nehri'nin 560 km'lik seyahati süresince Uşak, Afyon, Denizli ve Aydın'dan geçer. Akarsu ve akarsuyu besleyen su havzası bu iller için tarımsal sulamanın temelini oluşturmaktadır. Bu önemli su varlığı, çevresinde yer alan birçok kirletici tehdit tarafından tehdit edilmekte ve günden güne kirlilik seviyesi artmaktadır. En önemli tehdit kaynakları ise, jeotermal santral ve kuyularından salınan akışkan ve buhar ve gazlar, endüstriyel atıklar, evsel atıklar, yanlış pestisit kullanımları ve yanlış tarım uygulamaları, ormansızlaştırma, ve çevredeki ulaşım ve plansız yapılaşma projeleridir.
Tehdidin başladığı yıl	2000
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması Alternatif rapor/bilgi oluşturulması ÇED raporlarına itirazlar Dava, mahkeme, yasal aktivizm Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Medya tabanlı aktivizm / alternatif medya, Platform / ağ oluşturulması Resmi şikayet dilekçeleri Sokak eylemleri
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Çiftçiler Meslek Odaları Yerel bilim insanları / uzmanlar Üreticiler Balıkçılar Yerel bilim insanları / uzmanlar Yerel Yönetimler / Siyasi partiler Bakanlıklar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Orman ve Su İşleri Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Orman ve Su İşleri Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Sütgibi, S., 2008. Doğal ekosistemler üzerinde insan faaliyetlerinin doğrudan ve dolaylı etkileri: Büyük Menderes Deltası. Marmara Coğrafya Dergisi. 18 Çondur, F. and Cömertler, N., 2010. Çevre kirliliği ve yoksulluk ilişkisi: Büyük Menderes Havzası örneği. Ekonomi Bilimleri Dergisi, 2(2).
İnternet Bağlantıları	http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=13929&tipi=3&sube=8 http://www.wwf.org.tr/ne_yapiyoruz/doga_koruma/doal_alanlar/buyuk_menderes_havzasi/

19

ÇAVUŞÇU (İLGİN) GÖLÜ

İlgin, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Kömür çıkarma ve işleme, kömürlü termik santral
Yan Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları
Diğer Nedenler	
Açıklama	Çavuşçu Gölü, önemli kuş konaklama alanlarından biridir. Göldeki balık türlerinden bazıları endemiktir ve bölge halkı için balıkçılık önemli gelir kaynağıdır. Göl çevresinde meyve bahçeleri ve kuru-sulu tarım alanları mevcuttur. Aslında bir sulak alan olan göl, DSİ tarafından etrafına seddeler çekilerek sulak alan olmaktan çıkıp, bir baraj gölüne dönüştürülmüştür. Gölün suları İlgin ve Atlantı ovalarının sulanmasında kullanılmaktadır. Göl havzasında linyit kömürü işletmeciliği vardır ve gölün sularını kullanacak linyit ile çalışan bir termik santral kurulması planlanmaktadır bu da hem göldeki su seviyesini, hem de bölgedeki yer altı su seviyesini tehdit etmektedir. Yerel halkın termik santrale yönelik başlattığı bir karşı kampanya bulunmaktadır. Bunun yanında bölgede yapılan tarımsal faaliyetler de göl üzerinde bir baskı unsuru oluşturmaktadırlar.
Tehdidin başladığı yıl	2000
Tehdidin Mevcut Durumu	POTANSİYEL – Planlanmakta olan bir proje ya da yanlış su yönetim politikası var
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	ÇED raporlarına itirazlar Dava, mahkeme, yasal aktivizm
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Çiftçiler Köylüler Sivil Toplum Kuruluşları
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	STK'lar
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Göl 1992 yılında SİT alanı ilan edilmiştir.
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	http://www.turkiyesulakalanlari.com/portfolio/cavuscu-ilgin-golu-konya/

20

ÇIRALI OBRUĞU

Karapınar, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Yeraltı sularının azalması / tükenmesi</u>
Ana Neden	Yanlış tarım uygulamaları
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	
Açıklama	Çıralı Obruğu Konya Karapınar ilçesinin 31 km kuzeybatısında yer alır. Yaklaşık 200 metre çapında bir göl yüzeyi vardır ve 35 m derinliğe sahiptir. Gölün yaklaşık 500 bin m ³ su hacmi vardır. Karst arazide, genelde suyun kolayca eritebildiği kireçtaşları ve karbonatlar içeren düzlüklerde tabakalarının eriyerek meydana getirdiği derin çukurların yeraltı sularıyla dolmasıyla veya yeraltı mağaralarının tavanlarının çökmesiyle oluşmuş bir göldür. Bölgede tarımsal faaliyetler amacıyla yer altı suyunun kontrolsüzce ve çoğu zaman kaçak olarak kullanılmasına bağlı olarak genel yeraltı suyu seviyesi alçalması görülmekte, bu nedenle de göldeki su seviyesi giderek düşmektedir.
Tehdidin başladığı yıl	1995
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Selçuk BİRİCİK, A., 1992, Obruk Platosu ve Çevresinin Jeomorfolojisi, Marmara Ün. Yayınevi, İstanbul
İnternet Bağlantıları	http://www.milliyet.com.tr/cirali-obrugu-kesfedilmeyi-bekliyor-pembekar-detay-seyahattatil-2076174/

21 DEVEGEÇİDİ ÇAYI

Merkez, Diyarbakir

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Barajlar/HES'ler
Yan Nedenler	Endüstriyel Faaliyetler
Diğer Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları
Açıklama	Dicle nehrini kuzeybatıdan besleyip yoğun bir şekilde tarım ve hayvancılıkta kullanılmaktadır. Ayrıca bölgenin ekosistemine ve doğal görünümüne müthiş olanak sunmaktadır. Bölgede birçok petrol sahası bulunmakta ve bu sahalarda petrol üretimi sırasında oluşan petrol kirliliği de Devegeçidi Çayı ve üzerinde kurulu olan Devegeçidi Barajı'nda kirlenmelere yol açmaktadır.
Tehdidin başladığı yıl	1980
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması Çevrenin ekonomik değerlemesi için başvuru ve projeye itiraz Dava mahkeme yasal aktivizm Doğa Ana'nın haklarına dair argümanlar Medya tabanlı aktivizm / alternatif medya Sokak eylemleri Topluluk kökenli katılımcı araştırma (toplumsal epidemiyoloji vb.) Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Çiftçiler Dini gruplar Köylüler Meslek Odaları Sosyal Hareketler Yerel bilim insanları / uzmanlar Yerel Çevresel Adalet Örgütleri Yerel Yönetimler / Siyasi partiler
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Sulama Birlikleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı DİSKİ
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/f6819083e19466b_ek.pdf?dergi=181 http://www.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/Diyarbakir_icdr2012.pdf

22

DİCLE NEHRİ

Diyarbakır

Tehdit Kategorisi	Su Varlığına Erişime Engel Olacak Tehdit, <u>Barajlar/ HES'ler</u>
Ana Neden	Barajlar/HES'ler
Yan Nedenler	KontROLSÜZ ÇÖP DÖKÜM ALANLARI, KAYA GAZI ÇIKARIMI
Diğer Nedenler	
Açıklama	Dicle Nehri kutsal kitaplarda yer alan ve Mezopotamya'ya Fırat nehriyle birlikte bereket veren ve kaynağı Türkiye'de olan ülkemizin başlıca su kaynaklarından biridir. Yarattığı eko-sistem, önemli derecede göç yollarından biri olurken bölgenin çok ciddi balık rezervlerinden biridir. Dicle Nehri aşağıda belirtilen tehditler altındadır. En önemli tehdit unsuru onu besleyen çaylar üzerinde kurulan kollar olmak üzere HES/barajlardır (Kralkızı, Dicle, Ilıcasu ve Silvan). Ayrıca nehri çeşitli kaynaklardan beslenen kirlilikler, yoğunlukla evsel kaynaklı olup yoğun kum ocakları ve tarım ilaçları diğer tehditler arasında yer almaktadır. Diğer bir tehdit ise, bölgede söylenti ötesine geçen kaya gazı aramalarıdır.
Tehdidin başladığı yıl	1980
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması Dava, mahkeme, yasal aktivizm Doğa Ana'nın haklarına dair argümanlar Medya tabanlı aktivizm / alternatif medya, Platform / ağ oluşturulması Resmi şikayet dilekçeleri Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Çiftçiler Dini gruplar Komşular / Vatandaşlar / Topluluklar Köylüler Meslek Odaları Rekreasyonel kullanıcılar (Dağcılar, kampçılar, tatilciler vb.) Sosyal Hareketler Uluslararası Çevresel Adalet Örgütleri Yerel bilim insanları / uzmanları Yerel Çevresel Adalet Örgütleri Yerel Yönetimler / Siyasi partiler Yerliler ve geleneksel topluluklar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Başbakanlık, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Amed Ekoloji Meclisi
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği 24656 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği"
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Varol, M. and Sen, B., 2014. Dicle Nehri'nin Planktonik Alg Florası. Journal of Fisheries Sciences. com, 8(4), p.252.
İnternet Bağlantıları	https://www.cihan.com.tr/tr/dicle-nehri-kirlilik-pCHMTgwMDQ0MS8yMjEYnZy1.htm http://mucadelegazetesi.com.tr/kisanak-dicle-nehri-ni-koruyan-master-plani-cikarmaliyiz/

23

ERGENE NEHRİ

Uzunköprü, Havsa, Yeniköy, Meriç, Süloğlu; Edirne

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler
Yan Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları, Kentsel dönüşüm projeleri
Diğer Nedenler	
Açıklama	Trakya’da yer alan Ergene Nehri 25-30 yıl öncesine kadar tarımın can damarı olarak bilinmekteydi. Günümüzde sanayi tesisleri, kentsel ve evsel atıklar ile tarımda kullanılan suni gübre ve ilaçlardan dolayı aşırı şekilde kirlenmiş durumdadır. Bu kirlilik başta canlı yaşamı olumsuz etkilemekle birlikte, akarsudan sulanan tarım arazilerini de aşırı şekilde kirletmektedir. Ayrıca, arazilerin çoraklaşması ve ekilen ürünlerde verim kayıplarına yol açmaktadır. Bu zincirleme etkinin bir diğer aşaması, kirliliğin yöre de yaşayan bireylerin sosyal-ekonomik yaşantıları üzerine bıraktığı olumsuzluklar dikkat çekicidir.
Tehdidin başladığı yıl	1990
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması Dava, mahkeme, yasal aktivizm Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.)
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Çiftçiler Meslek Odaları Yerel bilim insanları / Uzmanlar Yerel Yönetimler / Siyasi partiler
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Trakya Üniversitesi, Türkiye Barolar ve Borsalar Birliği, Tabipler Birliği, TMMOB, Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu, MAREM Proje Yetkilileri Ergene Platformu ve Trakya Platformu
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Ergene Havzası Koruma Eylem Planı (EHKEP) Ergene Havzası Koruma Eylem Planı Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan dere yataklarının temizlenmesi ve ıslahı çalışmaları
Geliştirilen Alternatifler	Meriç-Ergene Havzası OSB Müşterek Atık Su Arıtma Tesislerinde Arıtılmış Atık Suların Marmara’ya Deşarjını Sağlayacak Toplama ve Derin Deşarj Sistemi Uygulama Projesi geliştirilmiştir fakat bütünsel bir ÇED Raporu hazırlanması gerekirken proje kapsamında yer alan tüm OSB’ler atık su arıtma tesisi projelerini ayrı ayrı ÇED raporu hazırlayarak değerlendirmişlerdir/ değerlendirmektedirler. BU ÇED raporlarına bakıldığında atık suyun derin deniz deşarjı ile alıcı ortama verileceğinden bahisle Müşterek Atık Su Arıtma Tesislerinde Arıtılacak Atık Suların Marmara Denizine Derin Deniz Deşarjı Projesine atıfta bulunduğu görülmektedir.
Referanslar	Edirne İl Özel İdaresi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Trakya Kalkınma Birliği, vd., 2011. Plan Açıklama Raporu ve Plan Hükümleri, 1/25.000 Ölçekli Edirne İl Çevre Düzeni Planı, s.39, Edirne. T.C. Edirne Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2010. Ergene Analiz Raporu 2009 ve 2010, s.1-5, Edirne
İnternet Bağlantıları	http://www.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/Ergene-2.pdf www.academia.edu/.../Ergene Nehri Kirliliği- Bir Kamu Politikası

24

GAVURGÖLÜ

(SAĞLIK OVASI)

Türkoğlu, Kahramanmaraş

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Havzalar Arası Su Transferi
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	Gavur Gölünün kurutularak bölgede yaşayanlara tarla olarak verilmesi çalışması
Açıklama	Gavur Gölü 600 km2 yağış alanına sahip doğal bir drenaj alanı iken, sıtma hastalığı ile mücadele etmek amacıyla kısmi kurutma projesi 1948-1967 yılları arasında tamamlanmıştır. Gavur Gölü diye anılan yerin diğer adı, Sağlık Ovası'dır. Deniz seviyesinden yüksekliği 480 m, uzunluğu 30 km, genişliği ise 8-10 km'dir. Önemli bir sulak alandır. Gavur Gölü Hatay'daki Amik Gölü ile birlikte Afrika'daki Victoria Gölü'ne kadar uzanan çöküntü hendeğinin kuzey ucunu oluşturur. Ovanın tabanı milyonlarca yıllık bitki ve hayvan fosilleri ile doludur. Balıkçılık, saz kesimi ve kuşların gözlemlenmesi açısından zengin bir alandır. Göl içerisinde balık, yılan, kurbağa ve mikroorganizmaların çokça bulunması birçok kuş türünü göçleri esnasında konaklamak için burayı tercih etmesine sebep olmuştur. Ocak 1968'de 900.000, Ocak 1969'da 101.000 kuş sayılmıştır. Ülkemizde yaşayan 450 kuş türünden 239'u burada devamlı bulunmaktadır. Açılan büyük kanallarla göl suyu Aksu Nehri ve Ceyhan nehrine bağlanmıştır ve bu da gölün kuruma riskini beraberinde getirmiştir.
Tehdidin başladığı yıl	1950
Tehdidin Mevcut Durumu	POTANSİYEL – Planlanmakta olan bir proje ya da yanlış su yönetim politikası var
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması Çevrenin ekonomik değerlemesi için başvuru ve projeye itiraz Doğa Ana'nın haklarına dair argümanlar Platform / ağ oluşturulması Resmi şikayet dilekçeleri
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Yerliler veya geleneksel topluluklar Kuş Gözlemcileri Avcılar Turizm açısından buranın değerlendirilmesini isteyenler
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Kahramanmaraş Valiliği
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	KSÜ Kahramanmaraş Valiliği Türkoğlu Belediyesi
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Su Havzaları Koruma Yönetmeliği Tabiat ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Ramsar Sözleşmesi
Geliştirilen Alternatifler	Bölgenin tamamının kurutulmayarak bir bölümün göl olarak bırakılması ve kuş göçleri nedeniyle buraya kuş gözlem merkezleri yapılarak turizme kazandırılması.
Referanslar	Yıldız, N.D ve Yılmaz, S. Sulak Alanların Önemi Ve Gavur Gölü. Kahramanmaraş Sempozyumu pp.1525-1532
İnternet Bağlantıları	http://sergeburcu.blogcu.com/gavur-golu-gavur-colu-ne-donusuyor/3755135

25 GEDİZ NEHRİ

Kütahya- İzmir

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler;
Yan Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları, Çöp Doldurma Alanları/Tehlikeli Atık İşleme
Diğer Nedenler	
Açıklama	Gediz Nehri, Anadolu'dan Ege Denizi'ne dökülen Büyük Menderes Nehri'nden sonra ikinci büyük akarsudur. Uşak, Salihli, Turgutlu ve Manisa başta olmak üzere önemli merkezler endüstriyel ve evsel atıklarının arıtmadan (ya da yeterince arıtmadan) Gediz'e bıraktığı için, vadi tarımda kullanılan ticari ilaç ve gübre yıkanarak nehre karıştığı için Gediz nehri (özellikle debinin düştüğü yaz aylarında) zehir akıtıyor.
Tehdidin başladığı yıl	1975
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması, Bürokratik yöntemler Boycot / Sivil itaatsizlik Çevrenin ekonomik değerlemesi için başvuru ve projeye itiraz Doğa Ana'nın haklarına dair argümanlar Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.)
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Balıkçılar Çiftçiler Meslek Odaları Sosyal Hareketler Yerel bilim insanları / uzmanlar Medya özellikle TRT Çevre yapımları
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Valilikler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	EGEÇEP Doğa Derneği Siyasi kurumlar
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	Arıtma tesislerinin arıtma projesini de içermesi ve tam kapasite çalıştırılması Caydırıcı önlemler Boyutu ne olursa olsun tüm yatırımların ÇED sürecine dahil edilmesi Etkin çiftçi eğitimi
Referanslar	Öner, Ö. and Çelik, A., 2011. Gediz Nehri Aşağı Gediz Havzası'ndan alınan su ve sediment örneklerinde bazı kirlilik parametrelerinin incelenmesi. Ekoloji, 20(78), pp.48-52.
İnternet Bağlantıları	http://www.zaman.com.tr/aktuel_kirlilik-nedeniyle-gediz-nehrinde-binlerce-balik-odu_2318666.html

26 GÖKSU NEHRİ

Silifke, Mersin

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Maden İşleme ve Cevher Artığı
Yan Nedenler	Endüstriyel Faaliyetler, Havzalar arası su transferi
Diğer Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları, HES'lerdeki Su Tahsisleri
Açıklama	Göksu Antalya, Konya, Karaman ve Mersin illerinden akan ve Akdeniz'e dökülen bir nehirdir. Tarımsal ilaç ve gübreden kaynaklı yeraltı ve yüzey suyu kirliliği ayrıca krom cevheri zenginleştirme tesisleri atıklarından kaynaklı yeraltı ve yüzey suyu kirliliği Göksu Nehri'ndeki biyolojik çeşitliliği ve akarsudan yapılan tarım alanı sulama aktivitelerini etkilemektedir. Bunun yanında Göksu Nehri'nin suyunu Konya Ovası'na aktarılmasını sağlayan Mavi Tünel projesi de nehrin su varlığı üzerinde bir tehdit oluşturmaktadır. Nisan 2012 itibarıyla açılışı yapılan bu tünelde 22 Mayıs 2015 tarihinde ilk kez su akışı sağlanmıştır.
Tehdidin başladığı yıl	1980
Tehdidin Mevcut Durumu	POTANSİYEL – Planlanmakta olan bir proje ya da yanlış su yönetim politikası var
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Orman ve Su İşleri Bakanlığı, DSİ MESKİ
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	TEMA Vakfı
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	167 Sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Karabulut, M., 2015. Farklı Uzaktan Algılama Teknikleri Kullanılarak Göksu Deltası Göllerinde Zamansal Değişimlerin İncelenmesi. <i>Journal Of International Social Research</i> ,8(37).
İnternet Bağlantıları	

27 HARŞİT ÇAYI

Gümüşhane

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Maden İşleme ve Cevher Artığı
Yan Nedenler	KontROLSÜZ ÇÖP DÖKÜM ALANLARI, ENDÜSTRİYEL FAALİYETLER
Diğer Nedenler	
Açıklama	Harşit Çayı yaklaşık 80 km uzunluğundadır. Vadi boyunca 1 adet organize sanayi bölgesi iki adet siyanürle maden arıtımı yapan altın madeni, 1 adet çinko madeni, ve Gümüşhane ilinin %50'lik kanalizasyonunun hiç bir arıtmaya tabi tutulmadan atıldığı bir çaydır. İnsanların katı atıkları da attığı çay üzerinde kurulan 2 barajda biriken başta plastik atıklar olmak üzere katı maddeler çaydaki kirliliğin görünen kanıtıdır. Harşit Çayı tarafından taşınan kirleticiler Karadeniz sularını da kirletmektedir.
Tehdidin başladığı yıl	1990
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif rapor/bilgi oluşturulması ÇED raporlarına itirazlar Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Sokak eylemleri
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Balıkçılar Çiftçiler
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Gümüşhane Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü Gümüşhane Belediyesi Su ve Kanalizasyon Müdürlüğü Çevre ve Orman Bakanlığı
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Yok
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Bayram, A. ve Önsoy, H.(2012).Harşit Çayı (Giresun-Tirebolu) Tarafından Karadenize Taşınan Kirleticilerin Belirlenmesi.,7. Kıyı Mühendisliği Sempozyumu http://www.gumushaneolay.com/harsit-cayindaki-kirlilik-5643h.htm http://www.haberler.com/harsit-cayi-ndaki-kirlilik-6275779-haberi/ http://www.milliyet.com.tr/harsit-cayi-ndaki-balik-olumleri-gumushane-yerelhaber-881969/
İnternet Bağlantıları	

28

İKİZDERE

Rize

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Nehir Kuruması</u>
Ana Neden	Barajlar/HES'ler
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	
Açıklama	Doğu Karadeniz'e özellik kazandıran önemli vadilerden olan ve büyük bir kısmı SIT alanı ilan edilen İkizdere Vadisi'nde çok sayıda HES Projesi planlanmaktadır. Özellikle Kızılağaç HES ve Saray HES adı verilen projeler yapılırsa su tünellere alınacak ve ancak deniz kenarındaki son elektrik santralinden sonra denize bırakılacaktır. Bu İkizdere'den tünele giren suyun, dere yatağında hiç akmadan, 6 HES Projesi'ni geçerek denize ulaşması anlamına gelmektedir. Yani doğanın ihtiyacı, hakkı olan su dere yatağından akmayacak, dere iyice kuruyacaktır. Bu projeye karşı yerel halk tarafından çok sayıda protesto gösterisi düzenlenmiştir.
Tehdidin başladığı yıl	1997
Tehdidin Mevcut Durumu	POTANSİYEL – Planlanmakta olan bir proje ya da yanlış su yönetim politikası var
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif rapor/bilgi oluşturulması ÇED raporlarına itirazlar Dava, mahkeme, yasal aktivizm Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Medya tabanlı aktivizm / alternatif medya Platform / ağ oluşturulması Resmi şikayet dilekçeleri Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Kadınlar Köylüler Yerliler veya geleneksel topluluklar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Orman ve Su İşleri Bakanlığı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	STK'lar ve yerel halk
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Verip, B., Serdar, O., Turan, D. and Şahin, C., 2005. İyidere (Trabzon)'nin Fiziko-Kimyasal Açısından Su Kalitesinin Belirlenmesi. Ekoloji, 14(57), pp.26-35.
İnternet Bağlantıları	http://www.gercekgundem.com/yurttan-haberler/184730/bakandan-hes-sorusuna-yanit-yok http://www.milliyet.com.tr/rize-de-hes-gerginligi-rize-yerelhaber-893505/

29

İZNİK GÖLÜ

İznik, Orhangazi; Bursa

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler
Yan Nedenler	Yapı Malzemesi Çıkarımı (Taş, Kum, Çakıl, Mıcır)
Diğer Nedenler	Arkeolojik Çalışmalar, Göl içi ulaşım ve avlanma, Yanlış tarım uygulamaları
Açıklama	İznik Gölü, Marmara Havzasının Bursa sınırları içerisinde en önemli tatlı su varlığıdır. İznik, Orhangazi ve kısmen de Gemlik ilçesi için içme ve sulama amaçlı kullanılmaktadır. Göl etrafı dağlarla çevrili çanak yapısındadır. Bundan dolayı, daha çok yeraltı sularıyla beslenmektedir. Bu nedenle de Marmara Havzasının en temiz su varlığı niteliğindedir. İznik Gölü sanayi, tarımsal su tüketimi ve ilaçlama, tarımsal işletmelerden çıkan proses atıklar (turşu zeytin vb.), gölün tarihsel öneminden kaynaklanan arkeolojik çalışmalar, göl içi ulaşım ve avlanma, yapı malzemesi çıkarımı (Taş, Kum, Çakıl, Mıcır) ve İzmir-Gebze Otoyolu nedenlerinden ötürü tehdit altındadır.
Tehdidin başladığı yıl	1990
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başladıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	ÇED raporlarına itirazlar Dava Mahkeme Yasal aktivizm Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Meslek Odaları Sosyal Hareketler Yerel bilim insanları / uzmanlar Yerel Yönetimler / Siyasi partiler
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Ulaştırma Bakanlığı İznik Belediyesi Orhangazi Belediyesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	DSİ I. Bölge Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Bursa Büyükşehir Belediyesi Uludağ Üniversitesi
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği 24656 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği"
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı "Havza Eylem Planları (Marmara Havzası)" Başar, H., Gürel, S. Ve Katkat, A.V., 2004. İznik Gölü Havzasında Değişik Su Kaynaklarıyla Sulanan Toprakların Ağır Metal İçerikleri. Ulud. Üniv. Zir. Fak. Derg, 18(1), Pp.93-104.
İnternet Bağlantıları	

30

KAMİL ABDUŞ GÖLÜ

Tuzla, İstanbul

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Havzalar Arası Su Transferi
Yan Nedenler	Ulaştırma Altyapı Şebekeleri, Planlı/Plansız Yapılaşma
Diğer Nedenler	Kuyuların izinsiz açılması ve su kaynaklarının güzergahlarının değiştirilmesi
Açıklama	Kamil Abduş Gölü ülkemizde ve dünyada oldukça sınırlı sayıda bulunan bir lagün (Denizden dar bir kordonla ayrılmış sığ göller) gölüdür. Bununla birlikte kentsel yapılaşma nedeniyle lagünü besleyen akarsu yataklarının yönünün değiştirilmesi ve yetersiz kentsel altyapı nedeniyle lagüne atık boşaltılması sonuçlarında lagün kurumakla yüz yüze kalmıştır. Göl, lagün olma özellik ve niteliğini kaybetmek üzereyken gölde yaşayan canlılar lagünü besleyen tatlı su kaynaklarının yeterli (akarsu yataklarının yönünün değiştirilmesi ve izinsiz kuyular açılması nedeniyle) kalması nedeniyle yaşam mücadelesi vermektedirler.
Tehdidin başladığı yıl	2010
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif rapor/bilgi oluşturulması Çevrenin ekonomik değerlemesi için başvuru ve projeye itiraz Dava, mahkeme, yasal aktivizm Doğa Ana'nın haklarına dair argümanlar Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Medya tabanlı aktivizm / alternatif medya Resmi şikayet dilekçeleri Topluluk kökenli katılımcı araştırma (toplumsal epidemiyoloji vb.) Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Komşular / Vatandaşlar / Topluluklar Sosyal Hareketler Yerel bilim insanları / uzmanlar Yerliler ve geleneksel topluluklar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tuzla Belediyesi TOKİ
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Yerel ve ulusal sivil toplum örgütleri (TEMA, Tuzla Dayanışma Vakfı, vb.)
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Kıyı Kanunu, Çevre Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	Kıyı kanununun aykırı düzenlemelerle denetimsiz ve yapılaşmaya açık hale getirilmesinin önlenmesi Sivil toplum örgütlerinin planlama süreçlerine dahil edilmesi Katılımcı planlama anlayışının belirlenmesi.
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	http://www.milliyet.com.tr/Yasam/HaberDetay.aspx?aType=HaberDetayArsiv&KategoriID=5&ArticleID=175402&PAGE=1

31

KARASU ÇAYI

Bozüyük, Merkez, Vezirhan,
Bayırköy; Bilecik

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Ulaştırma Altyapı Şebekeleri
Yan Nedenler	Endüstriyel Faaliyetler
Diğer Nedenler	Yerleşim Yerlerinden Kaynaklanan Arıtılmamış Kanalizasyon Atık Suları
Açıklama	Karasu çayı Bozüyük ilçesi sınırlarında yeraltından kaynamakta olup, yüzeysel akışla Bozüyük ilçesi kanalizasyon atık sularını, Bilecik Merkez ilçe kanalizasyon atık sularını, Vezirhan ve Bayırköy beldesi atık sularını da içine alarak nihai olarak Sakarya nehrine birleşmektedir. Karasu çayı Sakarya nehrine birleşene kadar tarımsal sulama amaçlı çiftçiler tarafından kullanılmaktadır. Çayın başlıca kirlenmeleri akış güzergahı üzerindeki yerleşimlerden ve sanayiden kaynaklanan evsel ve endüstriyel nitelikli atık sulardır.
Tehdidin başladığı yıl	1900
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması Alternatif rapor/bilgi oluşturulması Doğa Ana'nın haklarına dair argümanlar Platform / ağ oluşturulması Resmi şikayet dilekçeleri Belediyelere arıtma yaptırılması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Yerel Bilim İnsanları Uzmanlar Yerel Çevresel Adalet Örgütleri TEMA
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Bilecik Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Bozüyük Belediyesi Bilecik Belediyesi Vezirhan Belediyesi Bayırköy Belediyesi Arıtması olmayan sanayi kuruluşları
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	DSİ Bilecik Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Bozüyük Belediyesi Bilecik Belediyesi Vezirhan Belediyesi Bayırköy Belediyesi Arıtması olmayan sanayi kuruluşları
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	2872 sayılı Çevre Kanunu Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	Atık suların arıtılıp çaya deşarj edilmesi, havza yönetim planının oluşturulması
Referanslar	Çıplakoğlu, G., 2015. Yüzeysel Suların Ötrofikasyona Duyarlılığı Üzerine Bir Araştırma Ve Sakarya Havzası Örneği (Doctoraldissertation, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü).
İnternet Bağlantıları	

32

KARMUÇ ÇAYI

Ahlat, Bitlis

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Planlı/Plansız Yapılaşma
Yan Nedenler	Yapı Malzemesi Çıkarımı (Taş, Kum, Çakıl, Mıncır), Çöp Doldurma Alanları/Tehlikeli Atık İşleme
Diğer Nedenler	
Açıklama	Karmuç Çayı Nazik Gölü ile Van Gölü arasında uzanır. Üzerine yerleştirilen regülatör ile birlikte tarımsal sulama amacıyla kullanılmaktadır. Alt yapı olmaması sebebiyle köylerin evsel atık sularını taşır. Uzun yıllar kum ve çakıl çıkarma faaliyeti ile niteliği tehdit edilmiştir. Van gölü endemik balık türü olan inci kefali için yumurtlama alanıdır. Bu konuda oluşan toplumsal hassasiyet nedeni ve havza yönetim planlamasına yönelik çalışmalar kapsamında izlenmektedir.
Tehdidin başladığı yıl	1980
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması, Bölge müdürlüklerinin planlamaya yönelik çalışmaları
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Yerel Bilim İnsanları /Uzmanlar, Yerel Yönetimler / Siyasi partiler İlgili Bölge Müdürlükleri
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Bitlis Belediyesi Temizlik ve Çevre Koruma Müdürlüğü Bitlis Eren Üniversitesi Sulama Birliği Çevre ve Orman Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Bitlis Belediyesi Temizlik ve Çevre Koruma Müdürlüğü Bitlis Eren Üniversitesi Sulama Birliği
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Van Gölü Havzası Koruma Eylem Planı
Geliştirilen Alternatifler	Sürdürülebilir bir yönetim planı oluşturma
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	

33

KIZÖREN OBRUK GÖLÜ

Karatay, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Yeraltı sularının azalması / tükenmesi</u>
Ana Neden	Yanlış tarım uygulamaları
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	
Açıklama	Kızören Gölü karstik oluşumlu bir obruk gölüdür. Yaklaşık 230 m çapında ve 170 m derinliktedir. Fakat obruğun 145 Metresi su ile doludur. Toplam su hacmi 4,3 milyon m ³ dür. Göl yeraltı sularından beslenir. Daha önceleri tarımsal faaliyetler ve sulama için pompa ile aşırı su çekilmesi sonucu göl seviyesi düşmüş ve bunun üzerine bu uygulama durdurulmuştur. Fakat tarımsal sulama amacıyla yeraltı sularının aşırı ve bilinçsiz tüketilmesi göl seviyesini her yıl düşürmektedir. Yer seviyesinden yaklaşık 20 metre aşağıda olan göl yüzeyi aşırı yeraltı suyu kullanımı nedeniyle daha da alçalmaktadır. 1996-2006 arasında seviye 10 m kadar düştüğü belirlenmiştir
Tehdidin başladığı yıl	2000
Tehdidin Mevcut Durumu	DÜŞÜK – Hali hazırdaki tehdit başlangıç aşamasında, geri döndürülmesi kolay
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	2006 yılında Ramsar alanı ilan edilmiştir.
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Selçuk BİRİCİK, A., 1992, Obruk Platosu ve Çevresinin Jeomorfolojisi, Marmara Ün. Yayınevi, İstanbul
İnternet Bağlantıları	https://www.academia.edu/3890778/Konya - Karap%C4%B1nar Obruklar%C4%B1

34

KOZANLIGÖKGÖL

L

Kulu, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit , <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Yanlış tarım uygulamaları
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	
Açıklama	Bazı kuş türlerinin üreme ve beslenme alanıdır. İç su balıkçılığı için önemlidir. Dünyada sadece Gökgöl'de yaşayan Cobitis (Bicanestrnia) balığı endemiktir. Yeraltı sularından ve Samsam gölünden gelen drenaj kanalından beslenmektedir. Yeraltı sularından faydalanmak için açılan çok sayıdaki kuyu, göl seviyesinin düşmesi kurumasına yol açmaktadır. Göl çevresinde aşırı otlatma da sulak alana zarar vermektedir.
Tehdidin başladığı yıl	1999
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Kulu Belediyesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Tübitak MAM Çevre Enstitüsü (ÇE) Konya Kapalı Havzası Raporu s, 113 / 473/ÇYGM-2009
İnternet Bağlantıları	http://www.iha.com.tr/haber-turkiyedeki-goller-kuruyor-mu-261932/

35 KULADERESİ

Silivri, İstanbul

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirilenmesi</u>
Ana Neden	Yanlış tarım uygulamaları
Yan Nedenler	Planlı/Plansız Yapılaşma, Ulaştırma altyapı şebekeler
Diğer Nedenler	
Açıklama	Birçok köyün arazisinden, bostanların, mısır ve ayçiçeği tarlalarının arasından geçerek Kınalı mevkiinde yer alan yazlıkların arasından Marmara Denizine dökülen Kula deresini kontrolsüz hayvancılık ve tarımsal atıklar nedeniyle büyük bir kirlilik baskısı altında. Daha önceleri dereyi kirleten Silivri Cezaevi'nin yetersiz arıtma tesisi uzun süren mücadelelerden sonra büyütülmüştür ve artık dereyi kirletmemektedir. Fakat dere boyunca kurulan büyük ölçekli büyükbaş hayvan çiftlikleri nedeniyle dere tekrar bataklığa dönmüştür ve başta balıklar olmak üzere su canlıları yaşayamaz hale gelmiştir..
Tehdidin başladığı yıl	1996
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması Alternatif rapor/bilgi oluşturulması Dava, mahkeme, yasal aktivizm Doğa Ana'nın haklarına dair argümanlar Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Referandum ve benzeri yerel istişare yöntemleri Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Sosyal Hareketler
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Silivri Kaymakamlığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Silivri Çevre Derneği
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Dinç, H. ve Bölen, F., 2014. İstanbul Derelerinin Fiziki Yapısı. <i>Planlama</i> . 24(2).pp.107-120 Özkan, N., 2006.Trakya Bölgesi (Kırklareli, Tekirdağ, İstanbul ve Çanakkale) Chironomid (Chironomidae; Diptera) Faunası. <i>E.U. Journal of Fisheries&AquaticSciences</i> 23(1-2).pp. 125–132
İnternet Bağlantıları	http://odatv.com/mandalari-dereyi-kirletti-3108141200.html

36

KULP ÇAYI

Kulp, Diyarbakir

Tehdit Kategorisi	Su Varlığına Erişime Engel Olacak Tehdit, <u>Akarsu Kuruması</u>
Ana Neden	Barajlar/HES'ler
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	
Açıklama	Dicle nehrini kuzeyden Batman Çayı aracılığıyla besleyip bölgenin eko-sistemine ve doğal görünümüne müthiş olanak sunmaktadır. Aktığı Gohermi vadisi çok görkemli olup yoğun bir arkeolojik alan oluşturmaktadır. Bu vadiyedeki mevcut HES ve Baraj çalışmaları (Kulp 4 HES) nedeniyle Kulp Çayı kuruma tehlikesi altındadır.
Tehdidin başladığı yıl	2010
Tehdidin Mevcut Durumu	DÜŞÜK – Hali hazırdaki tehdit başlangıç aşamasında, geri döndürülmesi kolay
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması Dava, mahkeme, yasal aktivizm Doğa Ana'nın haklarına dair argümanlar Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Sokak eylemleri Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Köylüler Meslek Odaları Yerel bilim insanları / uzmanlar Yerel Çevresel Adalet Örgütleri Yerel Yönetimler / Siyasi partiler Yerliler veya geleneksel topluluklar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Diyarbakir Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	http://www.enerjiatlası.com/hidroelektrik/kulp-4-hes.html http://www.evrensel.net/haber/11675/diyarbakirda-ilk-hesler-kulpu-kuruttu

37

KULU(DÜDEN) GÖLÜ

Kulu, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit , <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Yanlış tarım uygulamaları
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	Yeraltı Sularının Aşırı Kullanılması
Açıklama	Oldukça sığ ve hafif tuzlu bir göldür. Yeraltı suları ve çevredeki pınarlardan başka Kulu Deresi ile de beslenir.Gölde yer alan küçük adalar, özellikle nesli tehlikede olan Dikkuyruklar gibi kuşların üreme alanlarıdır. Su kuşlarının göç dönemlerinde konakladıkları önemli bir alandır.Kulu deresi Kulu ilçesinin şehirsal atıklarını göle getirmektedir. Yeraltı suyunun aşırı kullanımı göl seviyesini düşürmektedir. Yasa dışı avcılık biyolojik çeşitliliği tehdit etmektedir.Göl alanı daraldıkça kuruyan kesimlerde rüzgar erozyonu tehdidi ortaya çıkmaktadır.
Tehdidin başladığı yılı	1990
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Kulu Belediyesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Tübitak MAM Çevre Enstitüsü (ÇE) Konya Kapalı Havzası Raporu s, 113 / 473/ÇYGM-2009
İnternet Bağlantıları	http://www.turkiyesulakalanlari.com/kulu-duden-golu-konya/

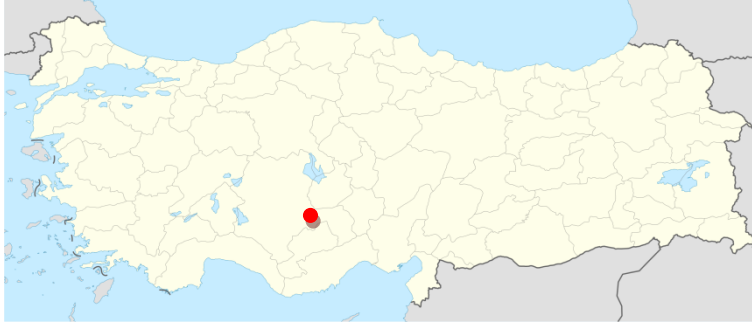

38

KÜÇÜKÇEKMECE GÖLÜ

Küçükçekmece, İstanbul

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	
Açıklama	Denizden kıyı boyunca taşınan kum ve çakılların meydana getirdiği sığ bir dil ile ayrılan Küçükçekmece Gölü, dünyada sayılı canlı ve kuş çeşitliliği olduğu saptanmıştır. 70'li yıllarda adeta bir kuş cennetidir ve balıkçılık yönünden oldukça verimli bir göl olduğundan bahsedilir. 90'lı yıllarda başlayan yoğun şehirleşme sanayileşme ile beraber ağır baskı altında kalmıştır. Son yıllarda kurtarma çalışmaları yapılsa bile kirlenmesi durdurulamamıştır. Özellikle yoğun sanayi atıkları önüne geçilememektedir. Gölün şimdiki hali 70'li yıllardaki haline göre içler acısıdır.
Tehdidin başladığı yıl	1990
Tehdidin Mevcut Durumu	POTANSİYEL – Planlanmakta olan bir proje ya da yanlış su yönetim politikası var
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Küçükçekmece Belediyesi, Küçükçekmece Kaymakamlığı, Avcılar Belediyesi, Avcılar Kaymakamlığı, İstanbul Valiliği, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Demirci, A ve Mcadams, M.A. 2006. Küçükçekmece Gölü Havzasında Arazi Kullanım Değişimleri ve Su Kalitesi İlişkisi. 4. <i>Coğrafi Bilgi Sistemleri Bilişim Günleri</i>
İnternet Bağlantıları	http://t24.com.tr/haber/kucukcekmece-golu-kirlilik-yuzunden-yeserdi,210143

39

MEKE MAAR GÖLÜ

Karapınar, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit , <i>Göl Kuruması</i>
Ana Neden	Havzalar Arası Su Transferi
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	Yeraltı Su Seviyelerinin Aşırı Düşmesi
Açıklama	Suları magnezyumlu ve sodyum sülfatlıdır. Yeraltı suları seviyesinin aşırı kullanımına bağlı olarak düşmesi, göl seviyesini de düşürmektedir. Küçük bir göldür. Bazı kuş türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Bunlarda biri göle de adını veren Meke kuşudur. Çevresindeki alanlardan alınan piroklastik malzeme briket yapımından kullanıldığından etrafı büyük ölçüde tahrip olmaktadır. Alanı etkileyen en önemli tehdit, Konya Kapalı Havzası'nda yeraltı su kaynaklarının giderek azalmasıdır. Özellikle şeker pancarı tarımı için bol suya ihtiyaç duyulması, ovanın altındaki su kaynaklarının gittikçe tükenmesi sonucunu doğurmuştur. Suların azalması ile bitki örtüsü zayıflamakta ve toprak çöle dönüşmektedir. MekeMaarı, yaz aylarında tamamen kurumaktadır. Bu durum kuşların bölgeden uzaklaşması ile sonuçlanmıştır.
Tehdidin başladığı yıl	1985
Tehdidin Mevcut Durumu	YÜKSEK – Artık geri dönüşü olmayan ya da çok zor olan bir noktada
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Medya tabanlı aktivizm / alternatif medya Referandum ve benzeri yerel istişare yöntemleri Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Uluslararası Çevresel Adalet Örgütleri Yerel Bilim İnsanları / Uzmanlar Sivil Toplum Kuruluşları
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Konya Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi DSİ
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	STK'lar
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Ramsar Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Arık, F., ve Diğerleri, 2010, Yok Olmakta Olan Nazar Boncuğumuz MekeMaarı (Karapınar- Konya) Uluslararası Jeolojik Koruma Sempozyumu, Karapınar 2006 Konya İl Çevre Durumu Raporu, Çevre ve Orman Bakanlığı Uçar, Ş., 2011. Konya Havzası Yüzeysel Su Kaynaklarının Ağır Metal Kirliliği Yönünden İncelenmesi (Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
İnternet Bağlantıları	http://www.sondakika.com/haber/haber-konya-ovasin-da-yeralti-sulari-azaldi-obruk-olusumu-6345501/

40

MEYİL OBRUK GÖLÜ

Karapınar, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit , <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Yanlış tarım uygulamaları
Yan Nedenler	Havzalar Arası Su Transferi
Diğer Nedenler	Yeraltı su seviyesine bağlı olarak göl seviyesinin düşmesi
Açıklama	Konya Karapınar ilçesinin 35 km kadar Kuzeybatısında yer alan Meyil Obruk gölü yaklaşık 300 m çapındadır. Yaklaşık 2,5 milyon m ³ lük su rezervine sahip olan suları tatlıdır ve içinde çeşitli türden balık, su yılanı ve kurbağa gibi canlılar yaşar. Konya Kapalı Havzası'nda yeraltı su kaynaklarının giderek azalması sonucu gölün su seviyesi düşmektedir. Özellikle şeker pancarı tarımı için bol suya ihtiyaç duyulması, ovanın altındaki su kaynaklarının gittikçe tükenmesi sonucunu doğurmuştur.
Tehdidin başladığı yıl	2000
Tehdidin Mevcut Durumu	DÜŞÜK – Hali hazırdaki tehdit başlangıç aşamasında, geri döndürülmesi kolay
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Konya Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Biricik, S. A. 1992. Obruk Platosu ve Çevresinin Jeomorfolojisi, <i>Marmara Ün. Yayınları, İstanbul</i>
İnternet Bağlantıları	

41 MURAT NEHRİ

Bingöl

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Çöp Doldurma Alanları/Tehlikeli Atık İşleme
Yan Nedenler	Yapı Malzemesi Çıkarımı (Taş, Kum, Çakıl, Mıcır), Kontrolsüz Çöp Döküm Alanları
Diğer Nedenler	Aşırı tarımsal sulama; Yanlış tarım uygulamaları
Açıklama	Murat nehri, Bingöl ili içindeki uzunluğu 96 km (Toplam uzunluğu 722 km) olup Bingöl ilinin en önemli su kaynağından biridir. Murat nehrinin çevresinde tarım yapılan alanlar ve yerleşim yerleri yoğun bir şekilde artmaktadır. Tarım arazilerinde kullanılan insektisit, herbisit ve yapay gübreler ile yerleşim yerlerinden akan kanalizasyon atıkları nehre karışmakta ve nehri kirletmektedir.” (Kırıcı et al., 2013; 89) Bingöl ve bağlı ilçelerin tüm katı ve sıvı atıklarının kontrolsüzlüğü nedeni ile çöplüğe dönmüştür Bu alanda engebeli arazilerde tarımsal alanda kullanılan aşırı su tüketimi sonucu erozyon ile toprak ve tarımsal ilaç taşınarak nehri tehdit etmektedir.
Tehdidin başladığı yıl	1980
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Basın Açıklamaları
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	STK
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Bingöl Belediyesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Yok
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Tehdit ile mücadele için su kurulu kurulmuştur
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Kırıcı, M.,Taysi, M.R., Bengü, A.Ş. ve İspir, Ü., 2013. Murat Nehri’nden Yakalanan Capoetacapoetaumbla (Heckel, 1843)’da Bazı Metal.İğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 3(1), pp.85-90
İnternet Bağlantıları	

42

NACAKLI DERESİ

Termal, Yalova

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Planlı/Plansız Yapılaşma
Yan Nedenler	Ormansızlaştırma (Orman Yönetimi)
Diğer Nedenler	
Açıklama	Gökçe Barajı'nı besleyen en önemli ve büyük su kaynağıdır. Termal İlçesi sınırları içindedir. Termal Belediyesi'nin isteği doğrultusunda Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan Termal Turizm Planı Koruma havzası içinde ve etkilenme alanında yapılaşma yoğunluğunu arttırmakta ve doğal sit alanı olan orman varlığını tehdit etmektedir. Tema Vakfının açtığı dava sonunda plan iptal edilmiştir. İki yıl geçmesine rağmen itiraz edilen okular düzeltilip yeni plan yapılmadığından bölgede tam bir plansızlık hakimdir. Su yönetmeliğince kesinlikle olmaması gerekirken ayrıca akarsu üzerinde alabalık çiftliği kurulmuş alabalık restoran faaliyete geçmiştir.
Tehdidin başladığı yıl	2005
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Dava, mahkeme, yasal aktivizm
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Meslek Odaları, Yerel bilim insanları / uzmanlar TEMA Vakfı
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Kültür ve Turizm Bakanlığı Termal Belediyesi Orman ve Su İşleri Bakanlığı DSİ
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	TEMAVakfı
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Baraj Havzası ile ilgili koruyucu hükümler, planlama kriterleri 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	Yapılaşma yoğunluğu azaltılmalı Baraj havzası içine balık yetiştirme çiftliği, mesire alanı gibi tesislere izin verilmemesi
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	

43 NAZİK GÖLÜ

Ahlat, Bitlis

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Planlı/Plansız Yapılaşma
Yan Nedenler	KontROLSÜZ ÇÖP DÖKÜM ALANLARI
Diğer Nedenler	Plansız ve Aşırı Tüketim
Açıklama	Önemli bir tatlı su rezervi olan Nazik Gölü tarımsal sulama ile balıkçılık faaliyetine uygun ve yöre halkı için besin ve geçim kaynağıdır. Etrafındaki yerleşim alanında inşa edilmiş herhangi bir altyapı olmadığı için düzensiz olarak evsel atık almaktadır. Aşırı ve plansız sulama nedeni ile dönem dönem su seviyesi oldukça düşmektedir. Buna ek olarak bilinçsiz ve plansız yürütülen balıkçılık da balık popülasyonunu tehdit etmekte ve sürdürülebilirliğini düşündürmektedir.
Tehdidin başladığı yıl	1950
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması, Bakanlıkların yürüttüğü planlama çalışmaları kapsamında planlama yapmak üzere çalışmalar başlamıştır.
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Yerel bilim insanları / uzmanlar, Yerel Yönetimler / Siyasi partiler, İlgili il müdürlüğü
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Su ve Orman Bölge Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü OvakışlaSulama Birliği
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Su ve Orman İl Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Ulusal Sulak Alanları Koruma Yönetmeliği Ramsar Sözleşmesi
Geliştirilen Alternatifler	Mevzuat durum tespiti ve izlenmesi Kaynağın karakterinin saptanması Balıkçılık ve sulama çalışmalarının planlanması
Referanslar	Elp, M. ve Şen, F.,Balık Aşılama Çalışmaları ve Van Gölü Havzası Örneği.
İnternet Bağlantıları	

44

NEMRUT GÖLÜ

Tatvan, Bitlis

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Kontrolsüz Çöp Döküm Alanları
Yan Nedenler	Ulaştırma Altyapı Şebekeleri, Kentsel Dönüşüm Projeleri
Diğer Nedenler	Turizm gelirini arttırma amaçlı yapılan, doğal yapıyı bozmayı hedefleyen projeler
Açıklama	Nemrut kalderası içerisinde yer alan tatlısı niteliğinde bir krater gölüdür. Bir çok kuşa ev sahipliği yapan, rekreasyonel amaçlı uluslararası öneme sahip bir doğa parçasıdır. Uzun yıllar güvenlik gerekçeleri ile halkın kullanımına kapalı tutulmuştur. Yanlış turizm ve ağaçlandırma çalışmaları ile bakir yapısını kaybetme tehdidi altındadır. Ayrıca çevresinde yürütülen hayvancılık faaliyetleri ile ve ziyaretçilerin çevrelerine duyarlılıkları nedeni ve yerel yönetimlerin çöp toplama çalışmalarında yetersiz kalmaları ile ciddi çöp birikimi vardır.
Tehdidin başladığı yıl	2000
Tehdidin Mevcut Durumu	DÜŞÜK – Hali hazırdaki tehdit başlangıç aşamasında, geri döndürülmesi kolay
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması, Alternatif rapor/bilgi oluşturulması, Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.)
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Komşular / Vatandaşlar / Topluluklar Rekreasyonel kullanıcılar (Dağcılar, kampçılar, tatilciler vb.) Sosyal Hareketler Yerel bilim insanları / uzmanlar, Yerel Yönetimler / Siyasi partiler Yerliler ve geleneksel topluluklar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tatvan Belediyesi Temizlik Müdürlüğü, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Su ve Orman İl Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Yerel yönetimler Yerel topluluklar
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Van Gölü Havzası Koruma Eylem Planı Ulusal Sulak Alanları Koruma Yönetmeliği Ramsar Sözleşmesi
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	

45

NİĞDE İÇME SUYU

Niğde

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u><i>İçme Suyuna Yönelik Tehditler</i></u>
Ana Neden	Havzalar Arası Su Transferi
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	Arsenikli kuyuların kapatılmaması
Açıklama	Türk Standartlarında (TS 266-1984) içme sularında arsenik için izin verilen sınır 50ppb. iken bu değer Sağlık Bakanlığınca çıkartılan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında yönetmenlikte 10 ppb. indirilmiş ve 2008 yılından itibaren uygulanmaya konulmuştur. Niğde' de Yeraltı ve içme sularında arsenik değeri 10 ppb' nin üzerinde çıkmıştır. 7 adet depo ve depoların beslediği 8 adet uç şebekeden ocak ayında alınarak Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezine gönderilen numunelerde arsenik oranının yüksek olduğunu belirlenmiş bunun üzerine dönemin valisi tarafından Belediyeden gerekli tedbirleri almasını istenmiştir. 13.08.2008 tarihli tekrarlanan sonuçlarda Hançerli su deposunda 30,7 mikrogram litre arsenik tespit edilmiştir. Hançerli su deposunu besleyen 47 nolu kuyuda 59 mikrogram litre, 48 nolu kuyuda 201,6 mikrogram litre arsenik çıkmıştır.
Tehdidin başladığı yıl	2008
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Niğde Belediyesi Niğde Valiliği
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	Kuyuların kapatılması ya da arsenik oranı düşük sularla karıştırılarak şebekeye verilmesi
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	

46

NİLÜFER ÇAYI

Keles, Yıldırım, Osmangazi,
Nilüfer, Karacabey,
Mustafakemalpaşa; Bursa

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler
Yan Nedenler	Maden İşleme ve Cevher Artığı, Tarımsal İşletmeler
Diğer Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları, Erozyon, Organize Sanayi Bölgeleri
Açıklama	Bursa'nın Keles İlçesinden doğan ve Uludağ'ın etekleri boyunca akan Nilüfer çayı üzerinde Bursa'nın içme suyunu temin eden Nilüfer ve Doğancı Barajları yer alır. Çay, Bursa Ovasında menderesler çizerek ve etrafındaki her türlü su ihtiyacını karşılayarak Marmara Denizine dökülür. Nilüfer Çayı Tarihi Misi Köyünden itibaren evsel atıklar, Yakın Çevre Yolundan itibaren sanayi atıkları ve geçiş güzergâhı boyunca da tarımsal kaynaklı kirliliklerle kirlenmektedir. Evsel atıklar; kanalizasyon sistemine bağlı olmayan konutlardan, Sanayi atıkları; Boyahaneler, Tekstil Sanayi, Otomotiv Sanayi, Süt Sanayi, Salça ve Konserve sanayi ve yemek sanayi. Tarımsal kaynaklı kirlilik; Nilüfer Çayı, Bursa ovasından başlayıp, Çayırköy ovasından devam ederek, Karacabey'den Marmara Denizine dökülene kadar yapılan tarımsal ilaçlama ve kimyasal gübrelemedir. Nilüfer Çayının kirlilik yükünü artıran bir diğer neden de, mevcut arıtma (gerek belediye gerekse işletmelerin) istasyonlarının kapasite yetersizliğidir.
Tehdidin başladığı yıl	1970
Tehdidin Mevcut Durumu	YÜKSEK – Artık geri dönüşü olmayan ya da çok zor olan bir noktada
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Dava Mahkeme Yasal aktivizm Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Meslek Odaları Sosyal Hareketler Yerel bilim insanları / uzmanlar Yerel Yönetimler / Siyasi partiler
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Enerji Bakanlığı Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Bursa Büyükşehir Belediyesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Devlet Su İşleri I. Bölge Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Bursa Büyükşehir Belediyesi Uludağ Üniversitesi
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	Bursa Büyükşehir Belediyesince yürütülen "Nilüfer Çayı Mavi Aksın Projesi"
Referanslar	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı "Havza Eylem Planları (Susurluk Havzası)"
İnternet Bağlantıları	http://www.netgazete.com/yasam/nilufer-cayi-en-kirli-su-kaynagi-693535

47

PORSUK ÇAYI

Merkez, Kütahya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Çöp Doldurma Alanları/Tehlikeli Atık İşleme
Yan Nedenler	Endüstriyel Faaliyetler
Diğer Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları
Açıklama	Kütahya ilinin doğusundan ve Eskişehir ilinin içinden geçen Porsuk Çayı son yıllardaki gelişme ve endüstrileşmenin bir sonucu olarak bu iki ilimizin evsel ve endüstri atık suları için alıcı ortam durumundadır. Bitkisel üretimde en önemli kaynak olan toprak; erozyon, amaç dışı kullanım, sanayileşme, kentleşme ve bilinçsiz kullanımı gibi nedenlerden dolayı tahribata uğratılmaktadır. Havzadaki tarım alanlarında su erozyonu söz konusudur. (Öztürk & Altan, 2008:79) "Porsuk Çayı'ndaki kirliliğe önemli bir etkiye yol açan faktörde tarımsal faaliyetlerdir. Porsuk Çayı Havzası içinde önemli sulama alanları mevcuttur ve yenilerinin de yapılması planlanmaktadır. Sulamadan dönen sulardaki zengin azot ve fosfor bileşikleri Porsuk Çayı ve Porsuk Barajı'nda kirliliğe neden olmaktadır (Devlet Su İşleri, 2001b). (Öztürk & Altan, 2008:85 içinde)
Tehdidin başladığı yıl	1960
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması Alternatif rapor/bilgi oluşturulması ÇED raporlarına itirazlar Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.)
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Yerel Çevresel Adalet Örgütleri
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	İl Çevre Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Çevre Örgütleri
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Öztürk, R. ve Altan, T., 2008. Porsuk Çayı Çevre Sorunları Ve Bunların Çözülmesinde Havza Yönetimi Önerileri.Ç.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü.17(8).pp.79-89
İnternet Bağlantıları	

48

SAKARYA NEHİRİ

Adapazarı, Sakarya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler
Yan Nedenler	Barajlar/HES'ler, Kentsel Dönüşüm Projeleri
Diğer Nedenler	Yapı Malzemesi Çıkarımı (Taş, Kum, Çakıl, Mıcır)
Açıklama	Sakarya Nehri Kızılırmak ve Fırat Nehrinden sonra Türkiye'nin en uzun, Kuzeybatı Anadolu'nun ise en büyük akarsuyudur. Uzunluğu 824 km'dir. Hem evsel hem de kirlilik yükü fazladır. Taşıdığı malzeme ile oluşturduğu Pamukova ve Akova Türkiye'nin en önemli ve verimli tarım alanlarıdır. Burada tarımsal sulama da nehir suyu ile yapılmaktadır. Nehir nesli tükenmiş olan mersin balığının doğal yaşam alanıdır. Kurak dönemde İstanbul'a su aktarımı yapılmaktadır. Bunların ışığında nehrin su kalitesinin önemi ortaya çıkmaktadır. HES'ler ve kum ocakları nehrin topoğrafyasını, su kalitesini, su canlılarının varlığının devamını tehdit etmektedir.
Tehdidin başladığı yıl	1999
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başladıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Sakarya Büyükşehir Belediyesi, Devlet Su İşleri İl Müdürlüğü Orman ve Su İşleri Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Çevre Kanunu, Su kirliliği kontrolü yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Çıplakoğlu, G., 2015. Yüzeysel Suların Ötrofikasyona Duyarlılığı Üzerine Bir Araştırma Ve Sakarya Havzası Örneği (Doctoraldissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).
İnternet Bağlantıları	http://www.milliyet.com.tr/sakarya-nehri-nin-kaynagi-gundem-1970902/

49

SALDA GÖLÜ

Yeşilova, Burdur

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Barajlar ve HES'ler
Yan Nedenler	KontROLSÜZ ÇÖP DÖKÜM ALANLARI, Yanlış Tarım Uygulamaları
Diğer Nedenler	
Açıklama	Az tuzlu bir göl olan Salda Gölü uluslararası öneme sahip sulak alandır. Kuş türleri açısından önemlidir. Akdeniz ekosistemine ait bodur çalılar, kızılçam ormanları Göle giren tatlı su girişlerinin devamlılığı önemlidir. Özellikle göle endemik salda yosun balığı üremek ve beslenmek amacıyla tatlı su giriş ağzlarına ihtiyacı vardır. Yöre iklimini olumlu etkiler, tarım, meyvecilik, hayvancılık açısından önemlidir. Kuş gözlemi, yüzme, dalış, fotoğrafçılık açısından önemlidir. Göl oldukça iyi kalitede, berrak, temiz ve turkuaz mavisi suya sahiptir. Doğal güzellikleri ve doğa turizmi açısından önemlidir. Görüntü kirliliği, tarımsal atıkların gübre ve pestisit, ahır, besihane yüzey akışı ile sulara taşınması. Gölün su seviyesinde meydana gelen azalma sonucu yüzey alanının daralması, habitat kaybı ve göldeki endemik türlerin geleceği konusunda endişe yaratmaktadır. Salda Gölü'nü besleyen Düden Çayı üzerine gölet yapılmak istenmesine yönelik tepkiler sürmektedir.
Tehdidin başladığı yıl	2015
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.), Salda Gölü İçin Yazılı Soru Önergisi Verildi
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Yerel Yönetimler / Siyasi partiler, STK
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Burdur Belediyesi Su İşleri Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	CHP Soru önergesi Yerel Basın
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Burdur Gelişim Planı (2014-2018)
Geliştirilen Alternatifler	Derelerin göle akmasını sağlamaya yönelik çalışmalar
Referanslar	Orman su işleri Bakanlığı -Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Salda Gölü Sulak Alan Alt havzası Biyoçeşitlilik Araştırması MART 2013
İnternet Bağlantıları	www.cagdasburdur.com/cevre/salda-suyuna-baraj-tehdidi-h11529.html

50

SAMSAM

GÖLÜ

Kulu, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit , <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Havzalar Arası Su Transferi
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	Yeraltı Su Seviyesinin Aşırı Düşmesi
Açıklama	Samsam gölü, yakınlarındaki tuz gölü ve diğer göllerle beraber, ekolojik bütünlük nedeniyle buralarda üreyen ve beslenen bir çok kuş türü için büyük önem taşımaktadır.1971 DSİ tarafından gölü kurutma amacıyla güneyindeki gidegen derinleştirilerek suları tuz gölü doğru tahliye edilmektedir. Böylece su seviyesi düşürülünce yazları kurumaya başlamış,%80 oranında küçülmüş durumdadır. Mevsimsel olarak su birikimi görülmektedir, tuzluluğu azaldığı içinde bitki örtüsü gelişmeye başlamıştır. Gölün kurutulup tarıma açılan kesimlerinde rüzgar erozyonu tehdidi ortaya çıkmıştır.
Tehdidin başladığı yıl	1971
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Konya Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Uçar, Ş., 2011. Konya Havzası Yüzeysel Su Kaynaklarının Ağır Metal Kirliliği Yönünden İncelenmesi (Doctoraldissertation, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
İnternet Bağlantıları	http://www.turkiyesulakalanlari.com/samsam-golu-konya/

51 SAPANCA GÖLÜ

Sapanca, Sakarya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Havzalar Arası Su Transferi
Yan Nedenler	Endüstriyel Faaliyetler
Diğer Nedenler	
Açıklama	Göl Türkiye'nin en önemli içme suyu kaynaklarından biridir. Bir içme suyu kaynağının etrafında olmaması gereken her şey göl havzasında bulunmaktadır. Gölün su bütçesi düşünülmeden su kullanımına devam edilmektedir. Havzanın tamamında yerleşimler ve karayolları kirletici unsur olarak mevcuttur. Sanayi ve kullanıma yönelik aşırı su çekimi devam etmektedir. Su fabrikaları da su bütçesine zarar vermektedir.
Tehdidin başladığı yıl	2011
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başladıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Sakarya Büyükşehir Belediyesi DSİ Orman ve Su İşleri Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Çevre Kanunu, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Çıplakoğlu, G., 2015. Yüzeysel Suların Ötrofikasyona Duyarlılığı Üzerine Bir Araştırma Ve Sakarya Havzası Örneği (Doctoraldissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü). Uzun, A., Keleş, R. and Bal, İ., 2014. Sapanca Gölü İçme Suyu Havzasında Otoyol ve Demiryolundan Kaynaklanan Kirliliğin Yağmur SUYU Sulak Alan Metoduyla Giderilmesi. Akademik Platform Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi, 2(1), pp.9-15.
İnternet Bağlantıları	http://www.dunya.com/kuruyan-goller-ve-dereler-216783h.htm/

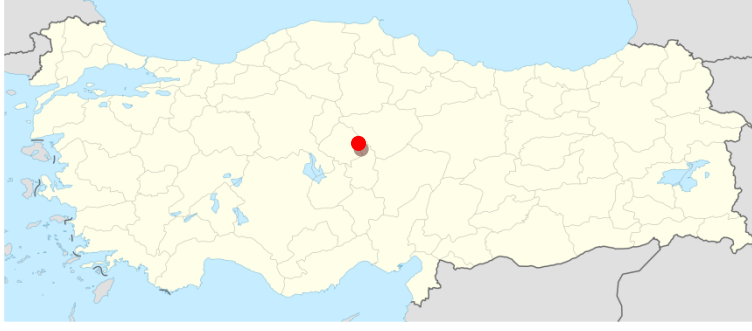

52

SENOZ VADİSİ

Çayeli, Rize

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Nehir Kuruması</u>
Ana Neden	Barajlar/HES'ler
Yan Nedenler	Planlı/Plansız Yapılaşma, Ulaştırma altyapı şebekeler
Diğer Nedenler	
Açıklama	Karadeniz Sahil Yolu'nda kullanılan dolgu malzemesini oluşturulan taşların da alındığı Senoz Vadisi, son yıllarda yapımı planlanan ve sayıları 14'ü bulan hidroelektrik santrallerin tehdidi altında. Yöre halkı ve çeşitli sivil toplum örgütleri de planlanmakta olan HES'lere derelerin kurumasına neden oldukları için tepki göstermekte. Vadide planlanan HES'lerin iptaline yönelik açılmış çok sayıda dava bulunmaktadır.
Tehdidin başladığı yıl	1997
Tehdidin Mevcut Durumu	POTANSİYEL – Planlanmakta olan bir proje ya da yanlış su yönetim politikası var
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif rapor/bilgi oluşturulması ÇED raporlarına itirazlar Dava, mahkeme, yasal aktivizm Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Medya tabanlı aktivizm / alternatif medya, Platform / ağ oluşturulması Resmi şikayet dilekçeleri Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Kadınlar Köylüler Yerliler veya geleneksel topluluklar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Orman ve Su İşleri Bakanlığı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	STK'lar ve yerel halk
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Karababa, A.O., 2015. Kapitalizmin Neden Olduğu Doğa Yıkımları Ve Toplum Sağlığına Etkileri. Mesleki Sağlık Ve Güvenlik Dergisi (Msg), 14(53). Yavuz, Ş. and Şendeniz, Ö., 2012. HES Direnişlerinde Kadınların Deneyimleri: Fındıklı Örneği. Feminist Eleştiri, 5(1), pp.43-58.
İnternet Bağlantıları	http://www.hurriyet.com.tr/heslere-karsi-12-dava-acip-kazanan-senozlular-13ncu-davayi-acti-26371307

53

SEYFE GÖLÜ

KUŞ CENNETİ

Mucur, Kırşehir

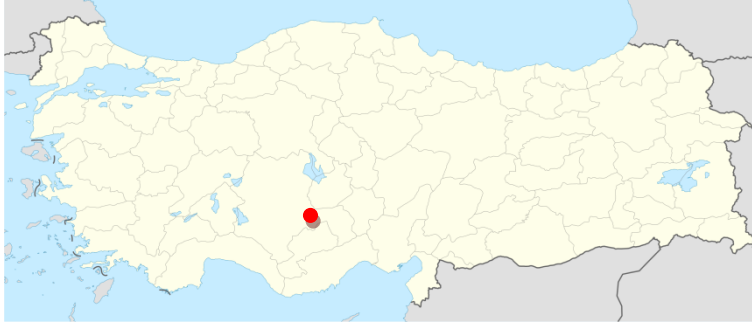
Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Havzalar Arası Su Transferi
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	
Açıklama	İç Anadolu'da, Kırşehir'in doğusunda yer alan Seyfe Gölü geniş ve sıg bir göldür. Yörenin fiziki coğrafya koşulları buraya özgü bir ekosistem gelişmesine olanak sağlamıştır. Seyfe Gölü çevresi yarı-kurak iklim özelliklerine sahiptir. Gölün suları tuzludur ve en önemli özelliği tuzlu suya yakın yaşayan kuşların göç yolları üzerinde bulunmasıdır.1989 yılında koruma altına alınan, 1994 yılında Ramsar Alanı olarak kabul edilen Seyfe Gölü yanlış drenaj çalışmaları, devlet eliyle yönlendirilen tarım ve nüfus politikalarına bağlı olarak yaşanan gelişmeler ve bunu takiben yaşanan insan kaynaklı lokal iklim değişikliği süreçleri, aşırı ve verimsiz sulama (kaçak keson kuyular), içme suyu problemi (göle giden akarsu kaynaklarını, yaban hayatını ve göl ekosistemini hiçe sayan içme suyu kullanımları), kapalı havzanın su bütçesini sarsacak şekilde yanlış tarımsal ürün deseninin devlet tarafından özendirilmesi yüzünden doğal yapısını kaybetmeye başlamıştır ve hızla kurumaktadır.
Tehdidin başladığı yıl	2006
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başladıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Komşular / Vatandaşlar / Topluluklar Yerel bilim insanları / uzmanlar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Kırşehir Valiliği Mucur Kaymakamlığı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Tema İl Temsilciliği Kırşehir Çevre Derneği Seyfe Gölü Ekoloji Derneği
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Ramsar Sözleşmesi
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Kiyamaz, S., 2010. Seyfe Gölü Sulak Alanı Ve Su Kaynakları Yönetimine İlişkin Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. Nwsa: Ecological Life Sciences, 5(2), pp.174-185.
İnternet Bağlantıları	http://www.haberler.com/seyfe-golu-nun-kurumasi-tamamen-insan-faktoru-7732542-haberi/

54 SOĞANLI ÇAYI

Merkez, Karabük

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Akarsu Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler
Yan Nedenler	Metal İşleme Tesisleri
Diğer Nedenler	Çay havzasından kum çıkarımı, Kanalizasyon atıkları, Evsel atıklar
Açıklama	Gerede/Bolu ilçesinde doğan çay Cumayanı Sanayi Sitesi, Organize Sanayi Bölgesi, Kardemir A.Ş ve Bağessan Sanayi Sitesi yakınından geçerek il merkezinde Köprübaşı Camiinin önünde Araç Çayı ile birleşerek Filyos Nehri'ni oluşturmaktadır. Soğanlı çayının geçtiği Hamzalar bölgesi Karabük iline 2000 yılına kadar içme suyunu sağlıyordu. Hala bu bölgeden Ceza İnfaz Kurumu, Polis Okulu, OSB ve köylerin su ihtiyacı karşılanmaktadır. Fakat çaya sanayi Tesislerinden atıkların karışması sonucu çay kirlenmektedir. Bu da, çaydan tarımsal sulamada da yararlandığı için beraberinde bir sağlık riski getirmektedir. Çay üzerinde ayrıca HES de mevcuttur.
Tehdidin başladığı yıl	1937
Tehdidin Mevcut Durumu	YÜKSEK – Artık geri dönüşü olmayan ya da çok zor olan bir noktada
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Karabük Belediyesi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Orman ve Su İşleri Bakanlığı
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	
Geliştirilen Alternatifler	Su Çerçeve Yasasının Çıkarılması
Referanslar	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü 2014 Çevre Durum Raporu, DSİ, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
İnternet Bağlantıları	

55 TERSAKAN GÖLÜ

Cihanbeyli, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit , <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Havzalar Arası Su Transferi
Yan Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları
Diğer Nedenler	Yeraltı suları seviyesi düşmesi, BSA Kanalından gelen kirleticiler
Açıklama	Pınarlar ve yüzey suları beslenen gölün suları sodyum sülfatça zengindir. Su kuşları açısından çok önemli üreme ve beslenme alanıdır.Yeraltı sularının seviyesinin düşmesi gölün seviyesini de düşürmekte ve göl alanı daralmaktadır.Halihazırda %90 oranında küçülmüş durumdadır. Mevsimsel olarak su birikimi görülmektedir.Suların çekildiği kesimlerde rüzgar erozyonu görülmektedir.BSA Kanalı yüzünden tatlı sular göle verilmekte, böylece suyu tatlılaşmakta ve kanalın getirdiği kirleticilerle su kimyası bozulmaktadır.
Tehdidin başladığı yıl	2011
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	DSİ Cihanbeyli Belediyesi Konya Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Uçar, Ş., 2011. Konya Havzası Yüzeysel Su Kaynaklarının Ağır Metal Kirliliği Yönünden İncelenmesi (Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
İnternet Bağlantıları	

56

ULUABAT GÖLÜ

Nilüfer, Mustafakemalpaşa,
Karacabey; Bursa

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Endüstriyel Faaliyetler
Yan Nedenler	Maden İşleme ve Cevher Artığı
Diğer Nedenler	Erozyon ve Avlanma
Açıklama	Susurluk Havzasının önemli su varlıklarından biri olan Uluabat Gölü, Bursa Nilüfer, Mustafakemalpaşa ve Karacabey ilçe sınırları içerisinde yer alır. Ayrıca, 1998 yılında Ramsar sözleşmesi kapsamına dâhil edilen önemli sulak alanlarımızdan biridir. Göl çevresinde 17 yerleşim birimi mevcut olup, bu nüfus gölden, sulama ve su ürünleri avlama amaçlı faydalanmaktadır. Göl Mustafakemalpaşa Çayı ile kirlenmektedir. Bu kirliliğin kaynağı, evsel atıklar, sanayi atıkları, kömür yıkama suları, Mandıra atık suları, kum ocaklarının faal oluşu, mermer ocakları ve erozyondur.Yoğun tarımsal faaliyet nedeniyle, ilaçlama ve kimyasal gübrelemeden, Akçalar sanayi bölgesindeki tesislerden sanayi atıkları sebebiyle ve gölden sulama amaçlı su çekilmesi nedeniyle bazı dönemlerde su seviyesi düşmekte, suyun çekildiği alanların tarımsal amaçlı kullanılması gölün kirlilik seviyesini artırmaktadır.Gölün su ürünleri kapasitesi kirlenme, su seviyesinin azalması ve bilinçsiz avlanma nedeniyle tehdit altındadır.
Tehdidin başladığı yıl	1980
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	ÇED raporlarına itirazlar Ulusal ve uluslararası STK'ların müdahil olması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Meslek Odaları Sosyal Hareketler Yerel bilim insanları / uzmanlar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Enerji Bakanlığı; Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Devlet Su İşleri I. Bölge Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Bursa Büyükşehir Belediyesi Uludağ Üniversitesi
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği RamsarSözleşmesi
Geliştirilen Alternatifler	Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF) “Uluabat Gölü Entegre Yönetim Planı Projesi” (Yerel dinamiklerin de destekleri vardır)
Referanslar	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı “Havza Eylem Planları (Susurluk Havzası)”
İnternet Bağlantıları	http://www.cygm.gov.tr/CYGM/AnaSayfa/SuToprakYonetimi/HavzaKoruma.aspx?sflang=tr

57

UYUZ GÖLÜ

Kulu, Konya

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit , <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Havzalar Arası Su Transferi
Yan Nedenler	
Diğer Nedenler	Yeraltı suları seviyesi düşmesi ve sazlıklarda yangın çıkması
Açıklama	Yeraltı suyu ile beslenen Uyuş Gölü, 1,5m derinliğindedir. Kuşlar için önemli bir üreme alanıdır. Göç dönemlerinde farklı türlerde çok sayıda kuşa ev sahipliği yapar. İçindeki sazlıklar civar köylerin ekonomisine katkı sağlar. Yeraltı sularının azalmasına bağlı olarak su seviyesi düşmekte ve göl alanı daralmaktadır. Zaman zaman sazlıklarda çıkan yangınlar hem üreyen, hem konaklayan kuşları tehdit etmektedir.
Tehdidin başladığı yıl	1990
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdidi önlemeye karşı bir hareket mevcut değil.
Harekete geçme şekilleri	
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Devlet Su İşleri İl Müdürlüğü Kulu Belediyesi Konya Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Kulu Belediyesi
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Kanunu
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	Ceyhan, N., (nd.) Sürdürülebilir Su Yönetimi.
İnternet Bağlantıları	http://www.turkiyesulakalanlari.com/uyuz-komusimi-golu-konya/

58

VAN GÖLÜ

Tatvan, Ahlat, Adilcevaz; Bitlis

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Niteliğine Yönelik Tehdit, <u>Göl Kirlenmesi</u>
Ana Neden	Planlı/Plansız yapılaşma
Yan Nedenler	Çöp Doldurma Alanları/Tehlikeli atık işleme, Ulaşım kaynaklı kirlilik (sızıntı, toz ve salımlar)
Diğer Nedenler	
Açıklama	Dünya'daki en büyük sodalı göl, Türkiye'deki en büyük göldür. Endemik bir balık türüne ev sahipliği yapar. Üzerindeki irili ufaklı adacıklar kuşlar için el değmemiş yuvalardır. Yaklaşık 450 kilometrelik kıyısı bulunan ve kapalı havza özelliğinde olan Van Gölü'nün etrafında iki il içinde çok sayıda yerleşim yeri bulunmaktadır. Havza içinde yaşayan yaklaşık bir milyon insanın evsel atıkları ise herhangi bir arıtmaya tabi tutulmadan doğrudan göle akıtılmaktadır. Kapalı bir göl olması sebebi ile gittikçe artan bir kirlilik tehdidi altındadır. Gölü koruma amacıyla geçmişte imza kampanyaları düzenlenmiştir.
Tehdidin başladığı yıl	1930
Tehdidin Mevcut Durumu	ORTA – Tehdit ciddi bir noktaya doğru ilerlemekte ama geri döndürmek zor olsa da hala mümkün
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Tehdit henüz görünmeden, önlem olarak başlayan önleyici bir karşı hareket mevcut.
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması Alternatif rapor/bilgi oluşturulması Kampanyalar (İmza, Farkındalık Yaratma, Bilgilendirme vb.) Medya tabanlı aktivizm / alternatif medya Platform / ağ oluşturulması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Komşular / Vatandaşlar / Topluluklar Rekreasyonel kullanıcılar (Dağcılar, kampçılar, tatilciler vb.) Sosyal Hareketler Yerel bilim insanları / uzmanlar Yerel Yönetimler / Siyasi partiler Yerliler veya geleneksel topluluklar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Yerel yönetimler Üniversiteler
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Yerel yönetimler Üniversiteler STK'lar
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Van Gölü Havzası Koruma Eylem Planı Ulusal Sulak Alanları Koruma Yönetmeliği Ramsar Sözleşmesi Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği
Geliştirilen Alternatifler	
Referanslar	
İnternet Bağlantıları	http://arsiv.ntv.com.tr/news/70822.asp?0m=N21A

59

YUMURTALIK LAGÜNLERİ

Ceyhan, Adana

Tehdit Kategorisi	Su Varlığının Miktarına Yönelik Tehdit, <u>Göl Kuruması</u>
Ana Neden	Barajlar/HES'ler
Yan Nedenler	Yanlış tarım uygulamaları,
Diğer Nedenler	
Açıklama	Alanı önemli kılan unsurların başında kuşlar gelmektedir. Alanda yapılan gözlemlerde alanda 163 kuş türü tespit edilmiştir. Alanda saptanan 163 kuş türünden 76'sı Avrupa Birliği Kuş Direktifi'ne göre, 113 türü Bern Sözleşmesi Ek 2 listesine ve 159 kuş türü ise Bern Sözleşmesi Ek 3 listesine göre korunmaya alınmış türlerdir. Yumurtalık Lagünlerinin esas su kaynağı olan Ceyhan Nehri üzerinde 1971 yılından itibaren kurulan barajlar nedeniyle lagünleri besleyen su miktarında azalmalar yaşanmaya başlamıştır. Bu da lagünlerin zamanla daha tuzlu bir hal almasına sebep olmaktadır. Koruma alanı içinde ve çevresinde ilkbahar ve yaz döneminde yapılan yoğun tarımsal faaliyetler sonucunda gerek suni gübre kullanımı gerekse tarımsal zararlılara karşı atılan pestisitler toprak kirlenmesine yol açmaktadır
Tehdidin başladığı yıl	1971
Tehdidin Mevcut Durumu	YÜKSEK – Artık geri dönüşü olmayan ya da çok zor olan bir noktada
Tehdide karşı toplumsal hareketin başladığı aşama	Etkiler hissedilmeye başlandıktan sonra bunların giderilmesi için başlayan hareket
Harekete geçme şekilleri	Alternatif çözüm önerileri oluşturulması
Tehdidi Engellemek İçin Harekete Geçen Gruplar	Uluslararası Çevresel Adalet Örgütleri, Yerel bilim insanları / uzmanlar
Tehdidin Yetki Alanı Bakımından İlişkili Olduğu Kamu Kurum ve Kuruluşları	Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl Müdürlüğü Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğü
Bu Tehdidin Önlenmesi/Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Çalışan Kurum ve Kuruluşlar	Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İl Müdürlüğü Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğü
İlgili Mevzuat ve Kamu Politikaları	Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler özellikle: Ramsar Bern ve Rio de Janeiro Sözleşmeleri Barselona Konvansiyonu Akdeniz'in Kara Kökenli Kaynaklardan Kirlenmeye Karşı Korunması Protokolü, Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına ilişkin protokol hükümleri 1998 yılında Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü tarafından Yumurtalık Lagünü Tabiatı Koruma Alanı Uzun Devreli Gelişme Planı hazırlanmıştır. 2007 itibarıyla Çevre ve Orman Bakanlığı koordinasyonunda Kuş Araştırmaları Derneği tarafından alanın yönetim planı hazırlanmıştır.
Geliştirilen Alternatifler	Yumurtalık Lagünü Yönetim Planı Hazırlanarak 2008 yılında yürürlüğe girmiştir.
Referanslar	Yeni yurt, C., Hemmami, M., Çağırankaya, S., Koopmanschap E. 2011. Türkiye'nin Ramsar Alanlarında Sulak Alan Yönetim Planları Değerlendirme Raporu. Doğa Derneği, Ankara, Türkiye
İnternet Bağlantıları	www.milliparklar.gov.tr/kitap/7/?sflang=tr

